

Högläsningens betydelse i förskolan

Ida Jonasson

Matilda Freiholtz

Examensarbete 15 hp
Förskolläraryrket
Institutionen för individ och samhälle
Vårterminen 2022

Arbetets art: Examensarbete 15 hp, Förskolläraryrket

Titel: Högläsningens betydelse i förskolan

Engelsk titel: The Importance and Meaning of Reading Aloud in Preschool

Sidantal: 47 sidor

Författare: Ida Jonasson och Matilda Freiholtz

Examinator: Anita Varga

Datum: juni, 2022

Sammanfattning

Bakgrund: Denna studie bygger på förskollärares tankar och attityder kring högläsning i förskolan. Vi är intresserade av att belysa och diskutera högläsningens betydelse för barns språkliga och sociala utveckling.

Syfte: Syftet med studien är att undersöka förskollärares erfarenheter av högläsning och deras pedagogiska strategier kring högläsningen.

Teoretiskt perspektiv: För att analysera förskollärares svar har vi valt att utgå från det sociokulturella perspektivet då språket är en central del och lärande sker i samspel med andra.

Metod: För att kunna ta del av och undersöka förskollärares tankar och erfarenheter valde vi att utgå från en kvalitativ metod med intervjufrågor. Vi intervjuade åtta förskollärare på sammanlagt sju avdelningar på fyra förskolor.

Resultat: I resultatet framgår det att samtliga förskollärare är eniga om att högläsning är viktigt för barns språkutveckling. Föreställningsförmåga, turtagning och att lyssna på andra är ytterligare några aspekter som högläsningen tillför. Dessa aspekter ses även som anledning till att de läser för barnen. Förskollärarna beskriver att den planerade och spontana högläsningen sker på olika sätt. De försöker däremot alltid se till att läsa böckerna med inlevelse för att fånga barnens intresse. De talar även om olika svårigheter som kan uppstå i samband med högläsningssituationerna. Det kan bland annat handla om gruppkonstellationer. Förskollärarna beskriver att digitala verktyg kan användas för att det kan upplevas som en utmaning att läsa högt för större barngrupper. Flera beskriver att barn är beroende av förskollärares kompetens när det kommer till språkutvecklingen och att göra barnen delaktiga.

Nyckelord: Högläsning, förskola, utmaningar, digitala verktyg, språkutveckling

Innehåll

Inledning	1
Tillvägagångssätt för vår tidigare forskning och annan litteratur	2
Syfte och frågeställningar	2
Bakgrund	3
Förskolans styrdokument och barns språkutveckling	4
Tidigare forskning	5
Högläsning i förskolans verksamhet	5
Boksamtal	7
Bilderboken och barns interaktion med bilderboken	7
Stava och skriva nya ord	8
Barns berättandekunskaper	9
Förskollärarens olika roller	10
Att vara stödjande	10
Att introducera och läsa böcker	10
Att vara språkmedveten	11
Att planera undervisning	11
Att skapa språkutvecklande lärmiljö	12
Att uppmuntra barns eget berättande	12
Att ha medvetna högläsningsstrategier	13
”Tänka högt”	13
”Tvillingböcker”	13
”Interaktiv instruktion”	14
Högläsning utan medveten strategi	14
Högläsning för barn i flerspråkiga barngrupper	15
Fysisk eller digital bok	16
Utmaningar med högläsning	17
Sammanfattning	18
Teoretiskt perspektiv	20
Sociokulturellt perspektiv	20
Metod	22
Intervju	22
Genomförande	22
Urval	23
Deltagare	23

Etiska överväganden	25
Analys och bearbetning av material	25
Giltighet och trovärdighet	26
Metoddiskussion	26
Resultat.....	28
Varför förskollärarna läser för barnen.....	28
Språkutvecklande.....	28
Att framkalla uppmärksamhet och intresse för läsning.....	29
Utveckla samspel och delaktighet	30
Olika sätt att beskriva genomförandet av högläsning i praktiken	32
Planerad eller spontan högläsning.....	32
Svårigheter med högläsning	33
Digitala verktyg	34
Att reflektera över egna kunskaper.....	35
Sammanfattning	36
Diskussion	38
Att lägga grunden för språkliga förmågor och färdigheter	38
Ett reflekterande förhållningssätt.....	39
En motsättning mellan teori och praktik.	41
Slutsatser	41
Didaktisk tillämpning och förslag till vidare forskning.....	42
Referenslista.....	43
Bilaga 1
Bilaga 2
Bilaga 3
Bilaga 4
Bilaga 5

Inledning

Språket är ett viktigt verktyg som hjälper oss människor att kunna göra sig förstådd. I denna studie vill vi undersöka förskollärares tankar och erfarenheter av högläsning i förskolan. Det finns tidigare forskning som visar att högläsning är en viktig faktor i förskolans verksamhet för barns språkutveckling.

Skolverket (2017) har skrivit en rapport om PIRLS som står för *Progress in International Reading Literacy Study* där elever från olika länder i årskurs 4 har deltagit i studien som undersökte deras attityder och kunskaper i läsning. I rapporten kan vi läsa att de barn som presterar bättre är de som tidigt får till sig läsaktiviteter än de barn som inte får det. Det framgår i rapporten att det är betydelsefullt för barns språkutvecklande medvetenhet (medvetenhet om hur språket är uppbyggt, struktur och form, och inte bara ordens innebörd) om de får ta del av högläsning, sångstunder och lekar med ramsor i förskoleåldern. Förskolan har en viktig roll för barns tidiga läsaktiviteter. Verksamheten ska se till att alla barn får ta del av dessa aktiviteter då de barn som har en lägre socioekonomisk bakgrund ska få samma möjlighet till detta, vilket även framgår av "Läroplan för förskolan" (Lpfö18, 2018). Förskolan är betydelsefull eftersom det är där grunden läggs till det som mäts i PIRLS-undersökningen.

Idag är det många barn med annat modersmål än svenska som endast blir exponerade för det svenska språket under de timmar i veckan som de tillbringar på förskolan. Som vi kan se i PIRLS-undersökningen minskar intresset för läsning, hos både barn och vuxna, och då blir vissa barn inte lästa för i hemmet. Enligt Lpfö18 (2018) ska barn ges möjlighet att utveckla språket genom att både få samtala om litteratur och andra texter samt genom att få lyssna till högläsning. Med vår kommande studie vill vi undersöka förskollärares tankar och erfarenheter av högläsning samt hur de beskriver att böcker och annan litteratur används i förskolan.

Tillvägagångssätt för vår tidigare forskning och annan litteratur

För att hitta relevant forskning har artiklar och avhandlingar sökts fram i en av Högskolan Väst databaser, ERIC (via Ebscohost). Exempel på ord som användes i sökningarna var “language development”, “read aloud” och “kindergarten”. Baserat på rubriker och sammanfattning som lästes valdes aktuella artiklar och avhandling ut som vi sedan laddade ned och läste i sin helhet. Vi har även använt oss av kurslitteratur som vi haft tidigare i förskollärarytbildningen och lånat hem relevant litteratur från Högskolan Västs biblioteket. Vi ville undvika andrahandskällor i den mån det gick därför letade vi fram originaltext eller bok med ett undantag.

Syfte och frågeställningar

I samband med bearbetningen av materialet upptäckte vi att resultatet inte stämde överens med studiens dåvarande frågeställningar. Under arbetets gång har frågeställningarna omformulerats utifrån det som framkommit i resultatet och en har tagits bort då vi valde att använda den i vår diskussion i stället. Syftet med vår studie är att undersöka förskollärares erfarenheter av högläsning och deras pedagogiska strategier kring högläsningen. Våra slutgiltiga frågeställningar är:

- I vilket syfte används högläsning i förskolan?
- På vilket sätt beskriver förskollärarna högläsningen i praktiken?

Bakgrund

Vår uppsats inleder med begreppsbeskrivningar för att stötta dig som läser och ge förståelse för hur begreppen kommer att användas. Först kommer en kort beskrivning av en del begrepp som förekommer senare i avsnittet tidigare forskning och i analysen. Därefter kommer förtydligande av begrepp som förekommer i vissa delar av arbetet. Avslutningsvis presenteras vad förskolans styrdokument anger gällande barns språkutveckling.

Literacy - Liberg och Säljö (2017) beskriver begreppet som bland annat handlar om att ha förmågan att kunna förstå en text och diskutera kring den. Literacy, som kommer från engelskan, kan översättas till svenska som då handlar om läs- och skrivkunnighet. Gjems (2018) beskriver att begreppet kopplas ihop med bland annat bokstäver. Literacy är en förmåga som behöver tränas upp genom att få diskutera och samtala kring en text. För att den förmågan ska utvecklas hos barnen behöver de samspela tillsammans med vuxna eller andra barn (Gjems, 2018). Björklund (2008) har utvecklat begreppets innebörd till att även innehålla tecken och bilder tillsammans med skrivande och läsande. Hon har även försvenskat begreppet och kallar det för litteracitet. Hon skriver att det är en kunskap som människan behöver ha för att kunna verka i samhället och ta till sig information.

Högläsning - I vår studie menar vi när en personal sitter och läser ur en fysisk bok för ett eller flera barn. Det kan vara en skönlitterär eller facklig bok, det kan vara en spontan eller en planerad stund och det kan vara en *dialogisk läsning* eller bara läsa boken i sin helhet utan att ställa frågor. Edwards (2019) beskriver dialogisk läsning som ett samtal om bokens innehåll under tiden som boken läses. Huvudsaken är att det är en fysisk bok som läses för barn men boken kan läsas på flera olika sätt. Personalen kanske förställer sin röst, ställer frågor till barnen om boken eller bara läser för att ge dem en upplevelse.

Boksamtal – Med boksamtal menas att personal/förskollärare har dialog med barnen och ställer frågor om bokens innehåll efter att boken har lästs (Edwards, 2019)

Planerad högläsning - Med planerad högläsning menas att aktiviteten är organiserad och att den ska ha ett pedagogiskt syfte.

Spontan högläsning - Högläsning som inte är planerad som kan ske när som helst under dagen, oftast med ett färre antal barn.

I en del av vårt arbete förekommer begrepp gällande språk:

Förstaspråk/modersmål - Det språk som barnet först blir exponerat för och kan jämföras med modersmål (Abrahamsson, 2009).

Andraspråk - Det språk som barnet lär sig efter det att förstaspråket har inrättats och syftar till den ordning barnet lär sig (Abrahamsson, 2009). Beroende på hur mycket barnet blir exponerat för varje språk kan det resultera i att barnet behärskar sitt andraspråk bättre än förstaspråket.

Tvåspråkig/flerspråkig - Någon som behärskar eller använder sig utav två eller fler språk (Nationalencyklopedin, u.åa,u.åb).

Digitala verktyg - I den här studien menar vi att digitala verktyg är ett hjälpmedel för förskolepersonalen som innefattar lärplattor och projektorer. Högläsningaktiviteter som kan ske med förinspelad uppläsare och bilder som samtidigt visas på skärm. Digital teknik bjuder in till helt nya erfarenheter så som ljud och rörliga bilder. Med digitaliseringen finns till exempel bilderboksappar som kan laddas ner och genom dess pekskärm är det enkelt för yngre barn att använda (Alatalo, 2021)

Förskolans styrdokument och barns språkutveckling

Förskolans centrala uppdrag har utvecklats från omsorg till att förbereda barn inför skolan.

Från Guds läroplan som övergick till hemmet och folkhemmets läroplan (Vallberg Roth, 2018).

Arbetsplaner, pedagogiskt program och läroplaner har reviderats och speglar denna utveckling.

I den nuvarande aktuella läroplanen Lpfö18 ansvarar förskolläraren bland annat för den verksamhet som ska bedrivas enligt målen och genom planerad och spontan undervisning ansvara för att barnen få ta del av högläsningen, berättelser och bilder genom att få samtala och reflektera kring dem (Lpfö18, 2018, s. 8). Förskollärare ska även ge de barn som har ett annat modersmål än svenska möjlighet att utveckla både det svenska språket och sitt modersmål.

Skolverket har gjort en kvalitetsgranskningsrapport om förskolans arbete där det visade sig att personalen på förskolor behöver utveckla kunskap, förhållningssätt och medvetenhet om förskolans uppdrag i enlighet med Lpfö18 (Skolverket, 2012). Höstterminen 2019 infördes en årlig obligatorisk kartläggning av språklig medvetenhet i förskoleklass för att identifiera elever som inte når kunskapskraven som ska uppnås senare i årskurs 1 och 3 (Skolverket, 2019). Vi vill ta reda på hur förskollärare arbetar med högläsning i sin verksamhet för att stödja barns språkliga och sociala utveckling.

Tidigare forskning

I avsnittet nedan kommer internationell och nationell tidigare forskning presenteras som är relaterad till studiens frågeställningar som berör högläsning i förskolan. Områden som har behandlats nedan är högläsning i förskolans verksamhet, barns interaktion med bilderboken, förskollärares högläsningstrategier, förskollärares roll, flerspråkiga barns språkutveckling, barns berättandekunskaper, fysisk eller digital bok och högläsningens utmaningar.

Högläsning i förskolans verksamhet

Högläsning i förskolan kan ske på många olika sätt och det finns åtskilliga anledningar till att det används i förskolan. Damber (2015) presenterar i sin forskning hur barnlitteratur användes i förskolan för att stödja barns språk- och kunskapsutveckling, men även identitetsbildning och andra sociala aspekter kring lärandeprocesserna i literacy-aktiviteter. Metoden som användes var observation där 31 förskollärare och åtta förskollärestudenter observerade och reflekterade över högläsningens aktiviteter på 39 olika förskolor i Sverige under en vecka. Förskollärarna observerade och reflekterade på sin arbetsplats och studenterna gjorde det på sin praktikplats. Förskollärarna och studenterna fick ett observationsschema där de dokumenterade hur ofta högläsningen skedde, hur länge den varade, hur många barn deltog, vad som lästes, om det förekom samtal före, under och efter högläsningen. De fyllde även i om det förekom en uppföljande aktivitet, om högläsningen var en del av den planerade undervisningen eller om det var en enskild händelse. Resultatet visade att högläsningen i 94% av fallen var en ensam aktivitet där den inte var knuten till ett sammanhang. Oftast skedde det före eller efter lunch och då som läsvila. Ibland användes det till att samla alla barnen så annan personal exempelvis kunde ställa fram frukost. Det gick även att utläsa av resultatet att högläsning var en aktivitet som bortprioriterades på grund av andra aktiviteter såsom inskolningar och förberedelser inför exempelvis julen. När högläsningen väl ägde rum varade den oftast i 5–10 minuter och det skedde i genomsnitt sex gånger i veckan. Majoriteten av gångerna var det barnen som valde vilken bok som skulle läsas, det fanns vanligtvis inget specifikt syfte med högläsningen och då spelade det ingen roll vilken bok som lästes. Ändå var det förskollärarna som för det mesta tog initiativet till högläsningen, vilket vanligtvis var vid läsvidan.

Chambers (2011) menar att läsning bygger på det man har hört förut och att möjligheten till att förstå språket ökar om man fått större variation av ord och meningar innan. För att barn ska kunna bli läsare krävs det att de blir lästa för. Varje gång barn får lyssna till en berättelse eller saga får de höra flera exempel på hur en berättelse eller saga är uppbyggd. Chambers (2011)

skriver att ett samtal om en bok får barnet att utveckla sin egen förståelse om bokens innehåll och när flera personer är engagerade i samma sak ökar chanserna att de hittar något gemensamt och tolkar situationen på liknande sätt. Barn som får höra en saga berättas muntligt får en stark relation till berättaren då det upplevs mer personligt medan barn som får ta del av högläsning av en bok får en starkare relation till boken och de inblandade upplever någonting gemensamt (Chambers, 2011). Författaren skriver vidare att samtal om böcker är en av de bästa övningarna för att kunna uttrycka sig om annat även senare i livet och att det i undervisningssammanhang handlar om att en vuxen eller mer kunnig finns till hands och stödjer nybörjaren. Det kan beskrivas sammanfattningsvis att Chambers anser att boken är ett viktigt redskap för barns läs- och skrivkunnande och det är väsentligt att samtala om böckernas innehåll men det får inte bli ett förhör.

Alatalo och Westlund (2021) undersökte uppfattningar och tankar kring högläsning, som hjälpmedel till att stödja barns språkutveckling, utifrån en förskollärares perspektiv. Forskarna använde sig av fokusgrupper som metod där fem förskollärare från olika förskolor i två kommuner i Sverige deltog. Barnen, som var mellan 3 – 4 år, filmades under tiden det var högläsning och användes sedan som diskussionsunderlag i fokusgrupperna. Syftet var även att undersöka tankar och uppfattningar hos förskollärare och ta reda på hur de använde högläsning som ett verktyg för att stödja barns språkutveckling. I studiens resultat framkom det att högläsning ofta användes för att samla barnen för att frigöra annan personal. Ibland blev högläsningen bortprioriterad då andra saker som naturvetenskap och matematik varit viktigare. Dock framkom det att förskollärarna tyckte det var viktigt med den dagliga högläsningen som ett sätt att utveckla barns språk, speciellt de som inte har svenska som modersmål.

Det är tydligt att det finns flera olika anledningar till att förskollärarna väljer att läsa högt för barnen i förskolan. Alatalo och Westlund (2021) beskrev, som tidigare presenterats, att det framkom i deras fokusgrupper att högläsningen användes bland annat för att frigöra personal och samla ihop barnen. Det kunde även ses i Damber (2015) observationsforskning, som presenterats tidigare, där förskollärarna valde att läsa en bok med barnen då en personal exempelvis kunde duka fram frukosten. Båda artiklarna tog upp liknande sätt där alla barnen samlades för högläsning. Det behövdes bara en eller två ur personalen till detta så den tredje kunde göra annat. Simonsson (2004) upptäckte även i sitt resultat, som presenteras nedan, att högläsningen sällan fick ett pedagogiskt syfte utan snarare handlade om att samla ihop gruppen och skapa ett lugn. Å andra sidan hittade forskaren att personalen i studien använde högläsning

av böcker som en språkutvecklande aktivitet. Personalen såg boken som ett redskap för att även kunna bearbeta olika situationer, utveckla föreställningsförmåga, nedvarvning eller för nöjes skull och för att introducera böcker.

Boksamtal

Under en högläsning kan barn göras delaktiga genom att den som läser ställer frågor som handlar om bokens innehåll till dem, även kallat ett boksamtal. Deshmukh m.fl. (2019) genomförde en studie som gav en djupgående beskrivande analys av vad förskollärare ställde för typ av frågor och karaktären av barnens svar. Det var 96 förskollärare i sydcentrala och mellanvästern i USA som deltog i studien. Barngrupperna bestod i genomsnitt av 17 barn som deltog i högläsningsaktiviteterna och medelåldern på barnen var 4,4 år. Alla förskollärare skulle läsa samma bok på samma vis som de vanligtvis brukade läsa böcker. Detta skulle videofilmas och sedan transkriberas. Förskollärarna fick 5 minuter på sig att bekanta sig med boken innan högläsningen. Före filmningen fick förskollärarna svara på frågor om sin utbildning och erfarenheter kring högläsning och efteråt deltog de i en kort intervju. Det som forskarna kom fram till i resultatet var att de flesta frågor som ställdes var v-frågor (det vill säga: var, vem, vad och när) och stängda frågor, det vill säga frågor som barnen bara behöver svara ja eller nej på. Frågor som dessa var inte speciellt utmanande enligt forskarna då det inte krävdes speciellt mycket mer av barnen än ett kort svar. Frågor som varför och hur förekom mer sällan. Dessa frågor var däremot mer lämpade enligt forskarna då barnen snarare fick fundera på vad som inte stod i boken och att det dessutom blev längre svar. Varför- och hur-frågorna gav å andra sidan fler felaktiga svar jämfört med de stängda- och v-frågorna där barnen svarade rätt i högre grad. Forskarna undersökte dock inte de olika typerna av v-frågor enskilt vilket skulle kunna påverkat barnens svar på olika sätt som forskarna ansåg som en begränsning i deras arbete.

Bilderboken och barns interaktion med bilderboken

En bilderbok är barnbok som innehåller bilder eller illustrationer som är kopplade till bokens handling. I Simonssons (2004) doktorsavhandling, där forskaren ville undersöka hur bilderboken användes med utgångspunkt i hur barnet interagerar med boken, framgår av resultatet att personalen använde böcker som ett medel för att utveckla barns språk. Forskaren kontaktade åtta kommunala förskolor som låg i olika socioekonomiska områden i en medelstor stad i Sverige. Efter besök på samtliga valdes två avdelningar ut som hade barn i åldrarna 3-5år. Anledningen till att just de två valdes ut var för att det var många tre- och fyraåringar där som forskaren kunde följa under en längre tid. Fördelningen mellan pojkar och flickor var jämn

och personalen bestod av förskollärare och barnskötare som hade arbetat tillsammans under en längre tid. Avhandlingen var en kvalitativ studie med inspiration av en etnografisk ansats¹. För att forskaren skulle kunna undersöka barnens användande av böcker i förskolans vardag valde Simonsson att studera hur tillgängliga bilderböckerna var för barnen. Informella samtal med personalen och deltagande observationer var metoder som också användes. Även fokusgruppsintervjuer med personalen för att ta reda på hur de såg på bilderböcker och hur de användes. I resultatet presenterades att högläsning skedde dagligen och då oftast efter lunch, men även som planerade och spontana stunder. Enligt forskaren var det för att personalen hade kunskap om utvecklingspsykologi och att böckerna då sågs som ett redskap. Personalen ansåg att språk och lärande hör ihop och att böckerna är ett redskap för att nå lärandet. Därför valde personalen att skapa aktiviteter där böcker ingick som exempelvis högläsning. Personalen ville även att barnen skulle komma i kontakt med klassiska barnböcker av författare som Elsa Beskow, Astrid Lindgren och Sven Nordqvist med flera. Anledningen till det var att personalen ansåg att böckerna från dessa författare har en viss kvalitet och ett kulturarv.

Stava och skriva nya ord

I Vadasy och Sanders (2014) studie stannade förskolepersonalen upp i högläsningen för att låta barnen själva skriva och uttala vissa specifikt utvalda ord. Forskarnas syfte handlade om att undersöka effekten av att definiera nya begrepp och svåra ord, genom att få uttala och stava ordet, i olika berättelsesammanhang. I undersökningen deltog 161 engelsktalande barn, med litet ordförråd, från 24 olika förskolor som blev slumpmässigt tilldelade två olika experimentgrupper. Den ena gruppen fick möjlighet till att uttala och stava nya och svåra ord och den andra gruppen fick endast lyssna till högläsningen. Samtliga barn fick genomgå ett förtest² och ett eftertest³ för att undersöka den potentiella utvecklingen där specifika målord valdes ut. Artikelns undersökning pågick i smågrupper 30 min/dag, 4 dagar/veckan i 20 veckor. Barnen fick lyssna på sagor som innehöll dessa målord och båda grupperna fick orden förklarade för sig men den ena gruppen fick dessutom försöka skriva ordet på papper under tiden. Det resulterade i att gruppen som fått stanna upp och skriva orden förbättrade sig i stavning jämfört med den andra gruppen. Dock skedde en förbättring hos båda grupper när det kom till ordförråd. Vadasy och Sanders (2014) menade att barnen drog nytta av att höra de

¹ *Etnografisk studie – en undersökning som pågår under en längre tid (Roos, 2021)*

² *Förtest* - Ett förtest görs i vissa studier för att mäta barnens förkunskaper inför en undersökning, exempelvis mäta ordförråd eller ordförståelse.

³ *Eftertest* - Eftertest görs för att se om studiens undersökningsmetod bidrog till utvecklande av kunskaper.

svåra orden i ett sammanhang och att det fanns fördelar med stavningsövningar för att lära sig nya ord.

Barns berättandekunskaper

Det är inte bara språket som utvecklas genom högläsning utan det är även en bidragande faktor till barns fantasiskapande, deras narrativa förmåga och förmåga att skapa inre bilder. Björklund m.fl. (2016) har gjort en studie vars syfte var att klargöra förskolebarns sätt att resonera och skapa egna berättelser. Fokus var att titta på barns sätt att skapa och kommunicera mening i form av olika berättelser utifrån ett givet tema. Att klargöra äldre förskolebarns sätt att resonera har varit studiens syfte. Det var 17 svensktalande femåringar från två olika förskolor som deltog i studien. Samtliga barn studerades genom att utmana deras sätt att föra ett resonemang genom ett för dem välbekant redskap, berättelser. Barnen fick samma bilder att utgå från och ombads att skapa en fortsättning på berättelsen genom att rita i två tomma rutor bredvid utgångsbilden som var en snögubbe. Barnen utförde uppgiften en och en tillsammans med en förskollärare och när samtliga var klara fick de nya uppgifter. Den nya uppgiften var en motsatt berättelse där snögubben i stället var förbestämd i slutet av berättelsen. Upplägget gav därför ytterligare 17 berättelser som varierade både i fokus och innehåll. Resultatet visade att de barn som ofta fick lyssna till högläsning var medvetna om berättarstrukturen där de flesta berättelser startade med "det var en gång" och hade en tydlig början, mitt och ett slut. Den motsatta berättelsen visade en fördjupad bild av hur barn valde att resonera med stöd av sin berättandekunskap. Högläsningen hade en betydelsefull roll för hur barnen senare använde dessa färdigheter för sina egna berättelser.

Isbell m.fl. (2004) genomförde en studie där syftet var att undersöka hur berättelseinlärning och berättande kan bidra till språkutvecklingen hos barn. I studien ingick 38 barn i Tennessee, USA under en 12 veckors period. Barn i 3 – 4 års ålder delades in i två grupper där den ena gruppen fick lyssna till sagor av en berättare utan bok och den andra gruppen fick lyssna till högläsning ur en fysisk bok. För att kunna fastlägga barnens likheter och skillnader gjorde för- och eftertester i språkkunskap och berättelseförståelse. Under studien fick båda grupperna höra samma 24 sagor. Varje högläsningstillfälle och berättande började med två frågor som var relaterade till sagan och barnen uppmuntrades även att lyssna efter specifika händelser. Efter berättandet och högläsningen skulle barnen försöka återge sagan och även skapa egna historier. Vid förtesterna var det sällan barn som påbörjade sin berättelse med en formell inledning, "det var en gång", men som sedan ökade i eftertesternas resultat. Båda grupperna visade ökning i

sina berättelsekunskaper men den grupp som fått sagorna berättade av personalen utantill presterade bättre på återberättandet jämfört med högläsninggruppen som förlitade sig mycket på bilderna när de skulle återberätta. Ett exempel på detta var att barnen i berättargruppen benämnde ordet get medan barnen i högläsninggruppen beskrev getens utseende i stället för att säga att det var en get. Resultaten visade att både berättande och högläsning var fördelaktigt för utvecklingen av det muntliga språket och berättelseförståelse.

Förskollärarens olika roller

Att vara stödjande

Något som Pentimonti och Justice (2010) framhävde i sin studie var vikten av scaffolding⁴, byggställning, stödet från förskolläraren till barnen. Det kunde vara till exempel genom att delta eller att locka fram och minska på valmöjligheter för barn som strävar för att tillägna sig språket. En viktig del i arbetet med scaffolding är att först ta reda på vad barnen kan sedan innan och sedan arbeta vidare utifrån det. Målet med studien var att karakterisera förskollärares användning av scaffolding. Studien pågick under 2 hela skolår med 93 förskollärare i sydvästra USA där de videofilmats vid högläsning och boksamtal. Samtliga 93 förskollärare ombads att läsa en och samma bok som innehöll frågor och möjlighet till diskussion. Det visade sig att förskollärarna var lyhörda mot barnen och gav lämpligt stöd att vägleda dem för att uppnå ett utvecklat språk där boksamtalet var en viktig del. Pentimonti och Justice (2010) skrev i sitt resultat om att förskollärarna gett barnen möjlighet att använda språket, ta andras perspektiv och att göra kopplingar mellan text och deras personliga liv.

Att introducera och läsa böcker

För att barn ska kunna utforska böckers betydelse i relation till dess bilder handlar det om att förskolan bör låta böcker vara tillgängliga för barnen och att läspraktiker handlar om att introducera böcker. Detta var något som Norling (2019) tog upp i sin studie. Forskaren använde en kvalitativ metod i syfte att kartlägga på vilket sätt förskollärare resonerade kring barns språk-, läs- och skrivutveckling i förskolan. Förskollärarna belyste böckernas betydelse i relation till bilderna som stöd för barns meningsskapande. Ett synsätt där lärande och utveckling sker i samspel med människor i sociala sammanhang. I studien skapades fyra fokusgrupper med 4 – 8 deltagare i varje grupp, där 23 verksamma förskollärare och lärare i förskoleklass intervjuades. Fyra 90 minuter långa intervjuer filmades och transkriberades. Projektets

⁴ *Scaffolding* – Stöd som succesivt byggs upp som barnet behöver. (Wood m.fl. 1976)

deltagare fick vara delaktiga i analysprocessen eftersom det är när möjlighet till analys och reflektion som lärande och utveckling kan ske. Det var verbal och icke verbal kommunikation, begreppsförståelse, skriftspråk och läsning som stod i fokus vid intervjuerna. I studiens resultat visade det sig att verksamheten både utförde informella och formella strategier vid sin undervisning. De barn som ofta fick ta del av högläsning utvecklade inte bara sitt språk och ordförråd utan förbättrade även sina kunskaper inom berättande och begreppsuppfattning. En annan aspekt som tillfördes av högläsning var om lärarna förklarade ord och förtydligade ord på papper.

Att vara språkmedveten

Sopanen (2019) syfte med sin studie var att ta reda på hur personalen samtalade kring begreppet språkmedvetenhet och hur deras resonemang förhöll sig till Finlands styrdokument för småbarnspedagogik om språkmedvetenhet. Det gjordes vid ett tvåspråkigt, samlokaliserat, daghem i Finland. Forskaren använde sig av etnografiska temaintervjuer med fyra daghemspersonal som alla jobbade på samma daghem men på olika avdelningar. Genom intervjuerna kunde forskaren undersöka personalens tolkningar och se likheter och skillnader i tankesättet om språkmedvetenheten mellan personalen och de som har skrivit det finska styrdokumentet. Innan intervjuerna skulle ske skickade forskaren ut en lista med tre teman: språkbruk, samarbete och språkmedvetenhet tillsammans med några exempelfrågor. I analysarbetet låg fokuset på vad personalen sa, hur de uttryckte sig och vad som var bakomliggande till deras val av ord. Det som forskaren kom fram till var att personalen visste hur de kunde stödja barns utveckling av språket men även sin roll som en språkmedveten vuxen. Däremot behöver personalen fortbildning om flerspråkighet, språkmedvetenhet och hur de kan arbeta på olika sätt med språk och språkmedvetet på daghem. Även att det är viktigt att samtala om det i lärarutbildningarna och andra slags fortbildningar.

Att planera undervisning

Rollen som förskollärare är betydelsefull för barnen i högläsningssituationerna. Björk-Willén m.fl. (2019) skrev om förskollärare som ställde frågor till barnen om bokstäverna i boken under tiden som högläsningen skedde. Forskarna undersökte även hur förskollärarna belyste aspekterna av undervisningen när det kom till att förklara nya begrepp för barnen i de gemensamma aktiviteterna. Artikelns syfte var att undersöka hur språk gestaltar sig i både planerade och spontana aktiviteter. Björk-Willén m.fl. (2019) återanalyserade fyra studier som videofilmats och transkriberats utifrån ett deltagarperspektiv och granskade deltagarnas

handlingar där innehållet handlat om språk, termer och begrepp. Fokus var att belysa deras aspekter av undervisning för att i sin tur diskutera det i relation till utbildning. I ett utav resultaten kunde vi utläsa hur en högläsning utvecklades till undervisning då förskolläraren ställde frågor till barnen om bokstäverna i boken och hur hon visade variationer av bokstaven S i samtal med barnen. Undervisning ses och förstås som en aktivitet där barnen och förskolläraren är lika viktiga. Det framgick även att förskollärarens uppgift var att göra barnen bekanta med bokstäver samt stötta dem i att bekanta sig med kunskaper som kommunikation och språk.

Att skapa språkutvecklande lärmiljö

Förskollärarens roll är även att se till att förskolan är en språkutvecklande miljö där barns litteracitet kan utvecklas. Björklund (2008) skriver i sin avhandling, som handlar om hur yngre barn tar till sig litteracitet i förskolan, hur förskolans miljö också har en betydande roll för barns utveckling av litteracitet. Litteracitet beskrivs i avhandlingen som utvidgat begrepp från literacy som finns beskrivit i vårt avsnitt "Bakgrund". Litteracitet innehåller både tecken, bilder, sång, ramsor, skrivande och läsande. Björklund genomförde en etnografisk studie på en yngrebarnsavdelning som varade i 20 månader. Forskaren fick hjälp med att hitta förskolan av dess förskolechef som hon kände sedan tidigare. I början var det 10 barn som ingick i studien och i andra halvan var det 17 barn, åldrarna var mellan 1,5 år och 3 år. Björklund var på förskolan en gång i veckan och då i form av deltagande observationer där hon har filmat, skrivit fältdagbok och haft samtal med barn och vuxna där fokus låg på litteracitetaktiviteter. I resultatet framkom det att barnen, i samspel med andra, undersökte litteracitet och själva skapade aktiviteter med litteracitet. Aktiviteterna kunde vara berättarstunder, läsande och skrivande. Pedagogerna i studien gör det möjligt för barnen att se text och bekanta sig med den. Exempelvis har de ett dagsprogram i tamburen där det står vad som kommer att ske under dagen tillsammans med bilder. Det fanns böcker i en låda på golvet, lättillgängligt för barnen, som har lånats på biblioteket.

Att uppmuntra barns eget berättande

Gosen (2015) forskning undersökte vad förskollärare ansåg om berättande av personliga händelser i samband med högläsning i förskolan. Forskningen hade sin utgångspunkt i 36 videoinspelningar av högläsningar på tre olika förskolor med barn i åldrarna 4–6 år i Nederländerna. Böckerna i högläsningssituationerna hade specifikt valts ut för att de skulle få barnen att tala och fundera kring ämnet i boken. Det skulle även bidra till att utveckla barnens

literacy när barnen talade om dessa ämnen. 106 historier som berättades vid 22 tillfällen valdes ut, då de var relevanta för undersökningen, för analys. Det visade sig att förskollärarna lät barnen berätta historier om den liknade den i boken. Förskollärarens roll i detta var att bjuda in barnen till att berätta, vara tillmötesgående, ställa följdfrågor under tiden och ge respons när barnet berättat klart. Forskarna kom fram till att när barn får tala om personliga händelser i relation till en boks innehåll kan barnet utveckla sin interaktionskompetens. Förskolläraren kunde även se om barnet förstätt bokens innehåll om barnets historia handlade om samma sak.

Att ha medvetna högläsningstrategier

”Tänka högt”

Det finns olika strategier som förskollärarna kan använda sig av för att stötta barnen i sin utveckling. Ortlieb och Norris (2012) undersökte en specifik strategi som de kallade för “tänka högt”. Forskarna använde sig av experimentgrupper för att ta reda på vilken effekt som “tänka högt”-strategin hade för att öka barns förståelse av naturvetenskapliga begrepp. Det var 37 förskolebarn i Södra Texas i USA som delades upp i två grupper, en kontrollgrupp och en experimentgrupp. Båda grupperna fick utföra ett för- och eftertest för att se deras utveckling. Kontrollgruppen fick endast vetenskapliga förklaringar under högläsning av facklitteratur. Experimentgruppen fick däremot förklaringar genom “tänka högt”- strategin. Förskolläraren skulle läsa igenom boken innan den lästes för barnen för att hitta ord som kunde vara svåra för barnen. Förskolläraren skulle även, innan högläsningen började, ge bakgrundsinformation till barnen och bläddra igenom boken tillsammans med barnen. Under tiden som förskolläraren läste skulle hen stanna upp och kommentera om vad som hände i boken för att klargöra vad som skedde. Det visade sig att de barn som hade fått höra förskolläraren tänka högt svarade i högre grad rätt på eftertestet. Det vill säga att barnen fick en större förståelse för ämnet som lärdes ut om de fick bli involverade. Barnen verkade även mer engagerade under “tänka högt” läsning än vanligt. Det faktum att urvalet var litet och inte slumpmässigt var en begränsande faktor då resultatet inte kunde generaliseras.

”Tvillingböcker”

Fredriksson och Lindgren Eneflo (2019) har gjort en studie om förskolepersonal som använde sig av så kallade tvillingböcker. Det betyder att de böcker som läses på svenska på förskolan även finns skrivna på flera språk som barnen kan låna med sig hem och få dem lästa på sitt modersmål av sina vårdnadshavare. Syftet med artikeln var att nå ökade kunskaper inom arbetet med att stimulera barns modersmål. Deltagare i undersökningen var tre arbetslag, som

videoobserverades, från tre olika förskolor i en och samma kommun. Det var sex förskollärare och två barnskötare och barnen var mellan 1 – 5 år gamla. Barnens olika modersmål vid undersökningen var arabiska, swahili, tyska, persiska, spanska, kurmanji, bosniska, somaliska, cebuano, hindi, ryska, bangla, romani, engelska och svenska. För att få delta i studien skulle minst 25% av barngruppen ha ett annat modersmål än svenska. Efter varje videosekvens hade forskarna tid för reflektion i form av fokusgruppssamtal om personalens arbete för att lägga märke till hur de uppmärksammade och stimulerade barnens modersmål. Resultatet visade att personalen använde sig av böcker som en strategi för att stimulera barnens språk och hade positiva inställningar till det men att det funnits svårigheter och utmaningar i arbetet. Personalen upplevde svårigheter med att utveckla barnens modersmål, när de kunde ha upp till elva olika språk i en barngrupp. Personalen tycker att det blir en utmaning då det framkommer i förskolans läroplan att förskolan ska ge barn möjlighet att utveckla sitt modersmål.

”Interaktiv instruktion”

Chlapana och Tafa (2014) undersökte effekten av både direkt undervisning och interaktiv instruktion om förskolebarns ordförrådsinläring under högläsning. I undersökningen medverkade 87 förskolebarn (42 pojkar och 45 flickor) i 4 – 6 års ålder från 12 förskolor på Kreta i Grekland där barnen hade grekiska som sitt andraspråk. Dessa 87 barn var ifrån Albanien, Bulgarien, Indien, FYROM (Nord Makedonien), Moldavien, Rumänien, Syrien, Turkiet, Nederländerna, Storbritannien och Ryssland. Barnen fick göra ett förtest för att mäta deras ordförråd och sedan delades de in i tre grupper, två experimentgrupper och en kontrollgrupp. I de två experimentgrupperna lästes böcker upp på olika sätt för att se vilken metod som gjorde att barnen utvecklade sitt ordförråd mest. I den ena gruppen fick barnen direkt undervisning med korta förklaringar av utvalda målord med hjälp av instruktioner och förklaringar. I den andra gruppen fick barnen delta aktivt i diskussioner om dessa utvalda målord där förskolläraren hade fått interaktiva instruktioner att följa. I kontrollgruppen lästes böckerna utan förklaringar eller diskussioner alls. Samtliga grupper fick höra sex sagor som lästes två gånger. Efteråt gjorde barnen så kallade eftertester som visade att de utvalda måorden hade förbättrats hos samtliga. Det visade sig att barnen som fått en interaktiv högläsning fick det bästa resultatet.

Högläsning utan medveten strategi

Kindle (2010) valde att undersöka lärare som inte hade någon förkunskap om olika strategier för högläsning. Det var en observationsstudie där fyra lärare i södra USA observerades i

högläsningssituationer. Det var 11–17 barn i varje klass, en förskoleavdelning, en förstaklass och två andraklasser. Varje lärare observerades fyra gånger under en sex veckors period där tillfällena var planerade och varade i cirka en timme. Efteråt gjordes semistrukturerade intervjuer för att få reda på information hos lärarna som inte var tillräckligt observerbara. Även fast lärarna inte hade någon vidareutbildning i högläsning om de olika strategierna som kan tillämpas, så kan det utläsas ur resultatet att vissa strategier i alla fall syntes i lärarnas högläsning. Forskaren presenterade i resultatet att om för mycket tid lades på ett svårt ord tidigt i boken kunde svåra ord längre in i boken inte få tillräckligt med uppmärksamhet. Om det finns ett syfte med högläsningssituationen bör läraren ha det i tanken hela tiden. Läraren bör då enligt forskaren reflektera kring vilket syftet är och göra situationen där efter. De har även fått fram att det inte är diskussionens längd som spelar roll utan innehållet. Lärarnas, i studiens, nuvarande metoder skulle kunna förbättras för även om de tar upp ord regelbundet för att barnen ska lära sig dem gjordes det med varierande grad av planering.

Högläsning för barn i flerspråkiga barngrupper

Högläsning är en viktig del i den dagliga verksamheten då det är ett sätt för barnen att utveckla det språk som talas i landet, inte minst för de barn som har ett annat modersmål. Grøver m.fl (2020) studie undersökte barn i Norge som fick ett bokbaserat språkinventionsprogram. I studien ingick det 464 barn på 123 olika avdelningar på 60 förskolor i Oslo. Barnen i studien var mellan 3-5år och talade olika förstaspråk och för 11 av dessa språk kunde forskarna bedöma förstaspråkets ordförråd. De 11 språken som talades var urdu, somaliska, polska, arabiska, tamiliska, turkiska, albanska, soranikurdiska, vietnamesiska, bosniska och ryska. Metoden som användes var en intervention som forskarna själva utvecklat, där fokus var att få vårdnadshavare att läsa hemma och pedagogerna att läsa på förskolan. Forskarna började med att utföra fyra olika förtester hos samtliga barn för att ha koll på utgångsläget; ordförråd, grammatik, berättande färdigheter och perspektivtagande. Efter detta inleddes fyra olika program där samtliga höll på under 4 veckors tid. Utifrån programmen valdes böcker ut som relaterade till innehållet av programmet. I varje bok valdes 4–5 ord ut för att arbeta mer djupgående med. Efter interventionen fick barnen genomföra ett eftertest för att undersöka deras potentiella utveckling. Det visade sig att arrangerade högläsningsaktiviteter med fokus på ord, känslor, olika perspektiv och samtal om böckers innehåll förbättrade barns språkutveckling. När barnen fick testa på att se händelsen ur olika perspektiv under högläsningen ökade deras förmåga att förstå andras känslor som är en central del i för socioemotionell utveckling. Forskarna

uppmärksammade att de inte kunde kontrollera vad som skedde i hemmet och det blev därför en begränsning i studien.

Fysisk eller digital bok

I dagens samhälle tar digitala verktyg mer och mer plats men kan de ersätta den fysiska boken? Att jämföra dialogisk och traditionell läsning med digitala verktyg är något som Simskek och Isikoglu Erdogan (2021) har studerat. I Turkiet valde forskarna slumpmässigt ut 56 barn i 4–5 års ålder från tre olika förskolor där de skulle jämföra digital, dialogisk och traditionell läsning med varandra. Barnen delades in i tre olika läsgrupper där 24 böcker skulle läsas i varje grupp 3 gånger i veckan under en 8 veckors period. I den digitala läsgruppen fick förskolläraren en cd-skiva med sagorna som skulle projiceras upp på väggen. Gruppen fick även två lärplattor som var laddade med de sagorna som de skulle ta del av så barnen kunde interagera med dem under den fria leken. I den traditionella läsgruppen fick de fysiska böcker som skulle högläsas och böckerna fanns kvar under hela studiens period. Den sista läsgruppen, dialoggruppen, använde fysiska böcker samtidigt som förskolläraren hade dialoger med barnen och det utspelade sig i ett bibliotek. Även här fick böckerna vara kvar för att barnen lätt skulle kunna integrera med böckerna i den fria leken. Samtliga barn fick göra för- och eftertester på deras ordförråd. I Simskek och Isikoglu Erdogan (2021) studie såg man störst utveckling av barnens språk genom den dialogiska läsningen tillsammans med en förskollärare. Orsaken till detta var att barnen inte hade någon interaktion med förskolläraren i den digitala läsningen. Barnen utvecklade sitt språk i alla tre läsgrupper och en förklaring till det var att läsning har en positiv effekt på barns språk.

Något som var positivt, som visade sig i Salmon (2014) studie, var att barnen genom digitala verktyg kunde få höra sagor och berättelser på sitt modersmål. Studiens syfte var att identifiera faktorer, genom litteraturgranskning, som påverkar den potentiella effekten av digitala böcker för att stödja språkutvecklingen hos barn. Forskarna använde sig av olika databaser för att söka fram artiklar där barn i 3–7 års ålder integrerade med elektroniska böcker. 24 artiklar valdes ut som sedan granskades utifrån följande kategorier: interaktiva funktioner, kvalitet på applikationerna och interaktivt vuxenstöd. Resultatet visade att kvaliteten och funktionen på applikationerna påverkade hur användbar den var för att stödja språkutvecklingen. Det visade sig även att en del barn fick en ökad förståelse för högläsningens innehåll. Forskaren upptäckte att det fanns faktorer som indikerade på effekten av elektroniska böcker som stödde

språkutvecklingen hos barn. De relevanta faktorerna var; vuxeninteraktion och upprepning samt interaktiva egenskaper som diskuterades i relation till förutsättningar för språkutvecklingen.

Det syntes dock inte i Kocaman-Karoglu (2015) forskning, där forskaren jämförde traditionell- och digital högläsning i två experimentgrupper för att se vilken typ av läsning som ökade barnens förståelse för handlingen mest. För- och eftertester gjordes på 149 förskolebarn i sex års ålder på tre olika förskolor i Turkiet som delades upp i två olika grupper på varje förskola. I den ena gruppen lyssnade 70 barn till traditionell högläsning med berättelser till bilderböcker eller dockor som medel för att dramatisera sagorna. I den andra gruppen, den experimentella, fick 79 barn lyssna till högläsning via digitala hjälpmedel och ibland med bildkort som stöd. Forskaren mätte samtliga barns tidigare kunskaper i form av intervjuer, som behandlade sex olika kategorier om mat och hälsa, då de inte kunde skriva eller läsa, i ett förtest. Efter undersökningen gjordes ett eftertest för att mäta om barnen hade utvecklat någon kunskap som i sin tur analyserades. Barnen som fick den digitala högläsningen förbättrade sin förståelse för handlingen av sagan jämfört med de som fick den traditionella högläsningen. Forskaren kom fram till att digital högläsning var ett bra verktyg.

Kucirkova (2021) presenterade vikten av att barn tidigt lärde sig använda digitala verktyg i sin artikel. Syftet var att fastställa hur och i vilken utsträckning olika metoder bidrar till förståelsen av barns läsning av digitala böcker. Forskaren studerade även fördelar av digitala böcker jämfört med den traditionella fysiska boken. Studien var en systematisk narrativ litteraturöversikt som inriktade sig på barn mellan 0–8 års ålder. I en del applikationer fanns funktioner där barn kunde peka på olika föremål på bilden och därmed fick höra hur det lät och uttalades på flera olika språk. Däremot fann forskaren att tryckta böcker var mer effektiva när det kom till språkutvecklingen.

Utmaningar med högläsning

Intresset för böcker och högläsning kan variera bland barn. Damber (2015), som redan har presenterats, såg i sin studie att läslusten ökade hos barnen när de själva hade fått vara med och välja böcker från bokbussen. Det visade sig att det fanns en stor variation i utbudet av böcker och även tillgängligheten av böckerna varierade på de olika förskolorna. Det var många som använde sig av ett närliggande bibliotek men de förskolor som inte hade tillgång till det fick bokbussen till sig i stället. De förskolor där högläsning skedde ofta varade aktiviteterna en kortare tid medan på de förskolor där högläsning skedde mer sällan så varade aktiviteten

generellt under en längre tid. Något som var återkommande var att barnen ofta initierade spontanläsning men som inte hanns med på grund av att personalen då hade andra arbetsuppgifter att göra.

En utmaning med högläsning kunde vi läsa i Mankiw och Strasser (2013) studie som handlade om hur man kunde använda sig av böcker för att beröra känsliga ämnen. Det kunde vara allt från sjukdom, olika familjekonstellationer till hemlöshet. Det krävdes att pedagogen talade sanning och det krävdes mod när böckerna som behandlade känsliga ämnen lästes. Forskarna påpekade att det inte alltid behövde finnas svar på allt men att det var viktigt att konversationen startades.

Gosen m.fl. (2015) studie behandlade känsliga ämnen, där förskollärare och barn diskuterade karaktärernas problem som uppstod i böckerna vid högläsningen. Studien undersökte interaktionen mellan tre förskollärare och deras barngrupper i ett läsprogram där samtal om böcker spelade en central roll. Bilderböcker lästes upp för barnen där olika problem uppstod för karaktärerna i boken. Forskarna studerade diskussionerna noga eftersom de ansåg att det är brist på forskning om problemlösning inom förskolan där yngre barn löser verkliga problem. Datasamlingen hämtades från 36 lästillfällen, för barn i 4 – 6 års ålder, av de tre involverade förskollärarna i Nederländerna. Samtliga förskolor låg placerade i en mindre landsbygd med totalt 90 – 200 barn och elever. Förskollärarnas arbetslivserfarenheter varierade mellan 10 upp till 40 år. Totalt deltog 59 barn, 35 pojkar och 24 flickor, i programmet som pågick i 12 veckor. Programmet gick ut på att läsa två bilderböcker i veckan med ett speciellt utvalt innehåll som kunde diskuteras utifrån problemlösning. Samtliga aktiviteter filmades från två olika vinklar som sedan transkriberades. Under högläsningen diskuterade barnen möjliga lösningar och det visade sig att barn mellan 4 och 6 år var kapabla att ställa hypoteser och att argumentera. Diskussionerna som innehöll känsliga ämnen uppstod inte bara när den vuxne tog upp det utan uppstod även ibland genom barnens initiativ. Att träna på problemlösning bidrog till barns utveckling och visade sig vara god förberedelse till vuxenlivet.

Sammanfattning

Boken ses som ett viktigt redskap för att barns språkutveckling och för att nå lärandet. I tidigare forskning framgår det att förskollärare upplever att högläsning är viktigt, dock kan den bli bortprioriterad. Högläsning i förskolan kan även användas av andra anledningar än språkutvecklande som exempelvis läsvila efter lunch och för att samla barnen så en personal kan frigöras. Boksamtal ses som en bra strategi för att göra barnen delaktiga i högläsningen där

barnen får tänka om bokens innehåll. En annan strategi är att låta barnen få uttala och skriva svåra ord för att lära sig nya ord. En annan kunskap som barnen kan utveckla genom högläsning är deras eget berättande då de får erfarenhet av strukturen hur en saga är uppbyggd.

Förskolläraren har en viktig roll när det kommer till högläsningen. Förskolläraren ska ge stöttning och utmaning för att barnet ska utveckla språket och göra kopplingar mellan text och bild. De behöver då introducera böcker för barnen och se till att de finns tillgängliga. Förskollärarna behöver vara språkmedvetna för att kunna ge möjligt stöd för barns utveckling av språket. Detta kan de göra genom att använda högläsningen som en undervisning där de kan ställa frågor om bokstäver och visa variationer av dem. Förskolläraren ser även till att förskolan är en lärmiljö där barnen kommer i kontakt med böcker och text. Något som forskarna har sett som positivt är att förskollärarna använder sig av olika högläsningsstrategier. "Tänka högt" och uppmuntra barns berättande är två av de strategier som forskarna har undersökt. Däremot har andra forskare upptäckt att personal som inte har förskolläraryr utbildning använder sig omedvetet av högläsningsstrategier.

Dock finns det en del utmaningar som kan uppstå med högläsning. Bokintresset kan variera men detta kan förhindras genom att låta barnen själva få vara med och välja böcker som ska läsas. En annan utmaning kan vara böcker som tar upp känsliga ämnen. I en barngrupp där det finns flera olika språk som talas kan det också bli svårt att välja böcker som passar alla barnen då de kan ha olika språkförståelse. Däremot kan högläsningen ses som en aktivitet där barn i flerspråkiga barngrupper kan utveckla sitt ordförråd då de får höra nya ord i olika sammanhang. Högläsning kan även utföras med hjälp av digitala verktyg, där sagan finns inläst på olika språk så barnen kan förstå innehållet av sagan. Forskning påvisar att språkutvecklingen ökar även om högläsningen sker traditionellt ur en bok eller digitalt på en skärm med en förinspelad uppläsare.

Teoretiskt perspektiv

Under denna rubrik kommer vi att redogöra för det teoretiska perspektiv som vi valt att använda i studien. Eftersom högläsning uppmärksammas i form av en social och språklig praktik mellan förskollärares samspel med barngruppen utgår vi från ett sociokulturellt perspektiv. Vi valde detta eftersom lärande i perspektivet sker i sociala sammanhang och språket är en stor del som vi anser är centrala i högläsning. Nedan presenteras det sociokulturella perspektivet och begreppen, *mediering*, *scaffolding* och *appropriering*, som används inom perspektivet och som vi kommer använda oss av i resultatet och diskussionen.

Sociokulturellt perspektiv

Upphovsmannen till det sociokulturella perspektivet var den ryske forskaren Lev Semenovich Vygotskij som arbetade med lärande, språk och utveckling (Bråten, 1998). En grundläggande del i det sociokulturella perspektivet är att individer utvecklas och lär sig konstant i sociala sammanhang. En viktig del i barnets utveckling är socialt samspel och där har förskolan en stor roll. Förskolan är en social praktik där personalens fokus ligger på barns lärande och utveckling. Barn får möjlighet till bland annat högläsning av böcker och får på så sätt stimulera sitt språk genom att förskollärare exempelvis utmanar tänkandet i form av boksamtal. Barnets eget tänkande är beroende av språket som är själva verktyget för tänkandet (Vygotskij, 2001).

Enligt denna teori är språket ett redskap som hjälper oss att göra oss förstådda och genom språket utvecklar människan sin identitet och förstår hur andra tänker och känner. Säljö (2017) skriver att enligt Vygotskij finns det två olika redskap som används och kallas för det språkliga/intellektuella respektive det materiella redskapet. De materiella redskapen syftar till fysiska redskap, så kallade artefakter, som är uppfunna av människan som exempelvis ett tangentbord eller en bok. En symbol eller ett tecken är språkliga/intellektuella redskap som kan användas i kommunikation och tänkande. Författaren skriver även att Vygotskij påstod att språket är redskapets redskap, det vill säga den viktigaste färdigheten för att kunna uttrycka sig. Säljö (2017) påpekar att många inom det sociokulturella perspektivet inte anser att de intellektuella och de fysiska redskapen ska skiljas på. Anledningen är att människan inte kan förstå en artefakt om den inte förstår det intellektuella och vice versa. Exempelvis är boken som artefakt den fysiska och innehållet i boken är det intellektuella. För att förstå innehållet i boken behövs kunskapen om de båda två redskapen. I ett sådant fall, där både intellektuell och fysiskt redskap förekommer, kan i stället termen kulturella redskap användas (Säljö, 2017).

Mediering – Förmedlad handling med stöd av artefakter. Det handlar om att människan använder redskap för att förstå sin omvärld (Säljö 2017). Med språkliga redskap menas symboler eller tecken som kan användas för att förmedla information, exempelvis kommunikation i form av bilder, bokstäver och siffror. Om vi ser vet vi att symbolen medierar den specifika restaurangen. På samma sätt kan barn lära sig tolka en sagas handling genom att bilder och symboler i böcker medierar budskap om exempelvis böckernas innehåll och karaktärernas känslor.

Scaffolding – Byggställning. Stödet som byggs runt barnet för att den ska kunna utvecklas (Wood m.fl., 1976). Förskolläraren kontrollerar det som ligger utanför barnets kompetensområde. Säljö (2017) skriver om metoden där den lärande får stöd av den som har mer kunskap. Om uppmärksamheten riktas med hjälp av frågor i form av ett boksamtal kan barnet ta sig vidare i sitt lärande. Fortsättningsvis skriver författaren att scaffolding är en process som är viktig för hur man inom det sociokulturella perspektivet ser på lärande och samspel, det vill säga hur en lärare organiserar sin undervisning. Det är genom scaffolding som en människa approprierar kunskap ifrån den andra människan.

Appropriering – Inom det sociokulturella perspektivet beskrivs appropriering där en person tillägnar sig kunskaper, som den inte hade innan, och gör den kunskapen till sin egen. När någon lär sig mediera kulturella redskap och förstår hur de används ökar erfarenheten gradvis för användandet av redskapet (Säljö, 2017). Den som kanske är mest betydelsefull är den appropriering som sker tidigt i livet där barnet lär sig det sociala samspelet och sitt första språk. Genom högläsning av böcker utvecklar barn både sin egen berättarkunskap och sitt språk, de tillägnar sig kunskaper som de inte hade från början och gör det till sitt eget.

Metod

Metoden som valdes för studien var intervjuer med legitimerade förskollärare då studiens syfte är att undersöka förskollärarens erfarenheter av högläsning och deras pedagogiska strategier kring högläsningen. Med våra intervjufrågor ville vi ta reda på hur förskollärarna beskrev vad, hur och varför de väljer att göra som de gör vid högläsningstillfällena. Trost och Hultåker (2016) menar att forskaren med hjälp av en kvalitativ studie får reda på svar som behandlar människors sätt att resonera och urskilja handlingar. Det vi vill undersöka kan inte mätas med siffror, som ofta förknippas med kvantitativa studier (Rennstam & Wästerfors, 2015). Därav föll valet på en kvalitativ studie.

Intervju

Rennstam och Wästerfors (2015) refererar till Steinar Kvale som menar att forskaren med hjälp av intervjuer får fram en mångsidig bild av informantens⁵ erfarenheter. Genom att använda sig av kvalitativa personliga intervjuer får vi reda på vad förskollärarna tänker, hur de beskriver sin verksamhet och det ger oss även en större förståelse för deras upplevelser (Trost & Hultåker, 2016). Däremot kan vi inte få reda på hur det verkligen går till i verksamheten utan att ha gjort en observation. Om vi hade valt enkät som insamlingsmetod hade vi fått reda på fler förskollärares åsikter, dock kring en begränsad frågeställning (Arnqvist, 2021). Med enkäter får vi inte möjlighet till att ställa följdfrågor vilket vi ansåg att vi behövde göra i vår studie för att få ut så mycket som möjligt av förskollärarnas tankar och erfarenheter.

Genomförande

Innan arbetet med studien startades utförde vi två pilotintervjuer för att testa vad olika frågor kan få för svar från förskollärare. Då upptäckte vi att det fanns flera tolkningar på vad ordet högläsning kan innebära beroende på vem som blev tillfrågad. Därför bestämde vi oss för att förklara vad vi menade med högläsning i vår studie innan de kommande intervjuerna startades. Efter pilotintervjuerna formulerades nio frågor som en intervjuguide (se bilaga 3) som utformades efter studiens frågeställningar med tillhörande exempel på följdfrågor som skulle kunna uppkomma. Den aktuella kommunen kontaktades där mailadresser till rektorer för förskolor i kommunen efterfrågades. Vi började med att skicka ut missivbrev med samtyckesblankett, som omfattade en kort presentation om oss studenter och om vår studie (se bilaga 1 och 2), till rektorerna som i sin tur skickade dessa vidare till sina respektive förskolor. Missivbrevet skickades ut till 14 rektorer där nio av dem dessvärre inte gav någon återkoppling.

⁵ Person som intervjuas i en undersökning.

Två rektorer svarade att de inte hade möjlighet och tre rektorer svarade att de skickade informationen vidare till sina enheter. Det var endast en förskollärare som svarade att hon ville ställa upp på en intervju och då bokade vi in en tid som skulle äga rum två dagar senare. Intervjun genomfördes på förskollärarens arbetsplats och transkriberades samma dag. Efter en vecka skickades missivbrev och samtyckesblankett ut igen till de nio rektorer som inte hade återkopplat med ett senarelagt sista anmälningsdatum (se bilaga 4), då vi endast hade en intervju till vår undersökning. Denna gång fick vi inte någon respons alls. Då valde vi att göra ett bekvämlighetsurval, där vi kontaktade bekanta och våra VFU-handledare som i sin tur tog kontakt med sina kollegor. Vi gjorde detta urval för att vi inte kunde gå vidare med vår studie med enbart en intervju. Då fick vi ytterligare sju legitimerade förskollärare som ställde upp på en intervju som genomfördes redan samma vecka på respektives arbetsplats förutom en som utfördes hemma hos förskolläraren. Vi började med att ställa frågor om hur lång arbetslivserfarenhet de hade, ålder på barngruppen, fördelningen av barnens språk och om mailadress för eventuell återkoppling. Därefter startades ljudinspelningen för att vi skulle kunna analysera svaren på bästa sätt. Efter varje intervju transkriberade vi materialet redan samma dag som den genomfördes och det totala transkriberade materialet blev sammanlagt 33 A4 sidor.

Urval

För att kunna delta i studien hade vi ett kriterium och det var att förskolläraren skulle vara legitimerad. Vi gjorde ett bekvämlighetsurval på grund av den respons vi fick av våra utskickade missivbrev. Trost och Hultåker (2016) skriver om bekvämlighetsurval i form av man får ta det man kan. Sammanlagt har vi varit på sju olika avdelningar på fyra förskolor. Dock fick vi utesluta en förskollärare i studien på grund av att intervjun blev för kort och vi inte kunde få ut tillräckligt med material.

Deltagare

Nedan i tabellen presenteras förskollärarna tillsammans med vilken avdelning som de arbetar på, hur länge de har arbetat inom yrket, barnens ålder på deras avdelning, språk som talas i barngruppen och hur lång tid intervjuerna tog. Namn på förskollärare och avdelningar är fingerade. Skälet till att vi tog reda på hur länge de har arbetat som förskollärare var för att vi var nyfikna på om yrkeslivserfarenheten hade en betydande roll när det kom till deras erfarenheter kring högläsning. Vi frågade om barnens ålder för att se om det fanns någon relevans till vår studie. Anledningen till att vi har med språk som talas i barngruppen var för att ta reda på om det hade betydelse för förskollärarnas sätt att arbeta med högläsningen.

Namn	Avdelning	År inom yrket	Ålder på barnen	Språk som talas i barngruppen	Tid för intervju
Lina	Avd. Blålockan	17	4 - 5	Svenska: 1 Ingen svenska: 1 Svenska och annat språk: 24	20 minuter
Annelie	Avd. Ekorre	8	1 - 2	Svenska: 6 Ingen svenska: 2 Svenska och annat språk: 12	21 minuter
Klara	Avd. Ekorre	2	1 - 2	Svenska: 6 Ingen svenska: 2 Svenska och annat språk: 12	20 minuter
Annika	Avd. Råven	2	3 - 5	Svenska: 5 Ingen svenska: 0 Svenska och annat språk: 15	24 minuter
Emma	Avd. Flygplanet	5	1 - 5	Svenska: 19 Ingen svenska: 0 Svenska och annat språk: 1	10 minuter
Petra	Avd. Cykeln	4	1 - 5	Svenska: 17 Ingen svenska: 0 Svenska och annat språk: 1	13 minuter
Kajsa	Avd. Molnet	25	3 - 6	Svenska: 21 Ingen svenska: 0 Svenska och annat språk: 0	13 minuter
					Sammanlagd tid: 121 minuter

Etiska överväganden

Som forskare gäller det att ha ett etiskt förhållningsätt och att etiska forskningsuppgifter behandlas under hela processen, så som metod och urval samt genomförande (Löfdahl Hultman, 2021). Studenter ska följa regelverk och principer, även om examensarbete inte klassas som forskning på samma sätt som när en lärare eller professor genomför forskning (Löfdahl Hultman, 2021). Namn på förskolor eller personer, som kan avslöja vilken plats det kan handla om, får inte avslöjas i arbetet. Därför har vi använt oss av fiktiva namn på förskollärare och förskolor i vår studie. Något annat som är viktigt att tänka på innan en undersökning genomförs är att skicka ut information och samtycke till de som eventuellt ska intervjuas. Där behöver det även finnas information om att förskolläraren när som helst får lov att avbryta sin medverkan i studien. Enligt GDPR, General Data Protection Regulation, måste den som blir intervjuad få information om att samtliga uppgifter som tillhör studien kommer att raderas efter det att arbetet är godkänt. Löfdahl Hultman (2021) beskriver vikten av att intervjufrågor bör planeras och ställas på ett sätt som inte kan uppfattas som kränkande eller som gör att informanten på något vis känner sig utsatt eller nedvärderad. Detta var något som vi hade i åtanke under tiden intervjuerna genomfördes.

Analys och bearbetning av material

I arbetet med materialet från en kvalitativ undersökning går vanligtvis forskaren igenom det så kallade kaosproblemet. Rennstam och Wästerfors (2015) beskriver detta som ett skede i arbetet där det inte finns något ordning på materialet. Författarna förespråkar att man först sorterar och reducerar, men vi har dessutom valt att till sist kategorisera vårt material.

Med sortering skriver Rennstam och Wästerfors (2015) att det insamlade materialet bör ordnas efter innehåll. Samtliga transkriberade intervjuer sammanställdes, i ett dokument, genom att förskollärarnas svar på fråga 1 radades upp under första frågan. Detta upprepades sedan med alla svaren. En del av svaren ansåg vi inte hörde till den aktuella frågan och flyttades därför över till den frågan som stämde bättre överens med svaret.

Därefter valde vi att göra en reduktion i vårt material. Fortsättningsvis skriver författarna att reduktionen är nödvändig eftersom det inte går att redogöra för allt som samlats in. Något vi upptäckte var att våra följdfrågor inte var identiska och då beslutade vi att ta bort dessa ur

studien då alla förskollärare inte fått möjlighet att svara på samma frågor. Även det som inte var relevant för studiens frågeställningar togs bort.

Avslutningsvis gjorde vi en sammanställning och kategorisering av förskollärarnas svar. Att skapa kategorier innebär att materialet koncentreras och att detaljer ringas in och förtydligas (Rennstam & Wästerfors, 2015). Sammanställningen som vi gjorde bestod av en förkortad version med det mest väsentliga av deras svar. Likheter och skillnader som hittades under varje intervjufråga bildade var sin kategori. Rennstam och Wästerfors (2015) skriver att man bör markera olika sorters innehåll som bildar återkommande teman. Det första temat som presenteras i resultatet bildar huvudrubriken: *Varför förskollärarna läser för barnen* tillsammans med underrubrikerna *Språkutvecklande, Att framkalla uppmärksamhet och intresse för läsning* och *Utveckla samspel och delaktighet*. Avslutningsvis kunde vi urskilja den andra huvudrubriken: *Olika sätt att beskriva genomförandet av högläsning i praktiken* tillsammans med underrubrikerna *Planerad eller spontan högläsning, Svårigheter med högläsning, Digitala verktyg* och *Att reflektera över egna kunskaper*.

Giltighet och trovärdighet

Brinkjaer och Høyen (2013) refererar till Steinar Kvale som har skrivit om tre olika krav inom kvalitativ forskning, som alla tre är nödvändiga, för att studien ska vara giltig. Den första handlar om hur undersökningens process är planerad och utförd. Den tidigare forskningen är grunden för hur trovärdig vår undersökning kommer att bli. Forskaren bör använda rätt metod till studiens undersökning. Vi valde intervjuer som metod utefter våra frågeställningar eftersom det inte går att observera de erfarenheter som vi var ute efter. Det andra kravet är den kunskap som framkommer i samband med kommunikation, i vårt fall vid intervjuerna. Vi var ute efter legitimerade förskollärare då de har fått utbildning om barns språkutveckling. Sista kravet handlar om att resultatet av undersökningen ska vara relevant ur olika kontext. Med studiens resultat vill vi visa förskolepersonal hur de arbetar med högläsning inom förskolan.

Metoddiskussion

Vi upplevde att det var svårt att få tag på förskollärare på kort tid. När missivbrev skickades ut första gången fick vi endast ett svar och den andra gången fick vi inget svar alls. Därför valde vi att göra ett bekvämlighetsurval då tiden för examensarbetet var begränsad och vi behövde komma i gång med arbetet. Resultatet kan ha påverkats på grund av urvalet då vi hade en koppling till de flesta av förskollärarna.

Vi ställde följdfrågor där vi bedömde att vi behövde få ut mer information. I och med att vi inte kan styra underlaget resulterade det i olika långa intervjuer. Några av förskollärarna gav längre och utförliga svar medan andra gav kortare svar. Vi valde att utesluta en förskollärare ur studien på grund av att intervjun endast varade i fem minuter och därför inte gav oss tillräckligt med material.

Om vi fick göra om denna studie hade vi valt att kontakta grannkommuner från start för att nå ut till fler och därmed eventuellt fått fler förskollärare att ställa upp på en intervju. Vi skulle ha varit mer noggranna med att ställa alla följdfrågor till samtliga förskollärare för att alla skulle få samma chans att besvara frågorna.

Resultat

Syftet med vår studie är att undersöka förskollärares erfarenheter av högläsning och deras pedagogiska strategier kring högläsningen. Våra frågeställningar är:

- I vilket syfte används högläsning i förskolan?
- På vilket sätt beskriver förskollärarna högläsningen i praktiken?

Under denna rubrik presenteras resultatet av analysen från det insamlade materialet där det sociokulturella perspektivet med begreppen *mediering*, *appropriering* och *scaffolding* har använts som analysverktyg. Av analysen kunde två huvudrubriker utformas utifrån våra frågeställningar med tillhörande underrubriker.

Till den första frågeställningen "I vilket syfte används högläsning i förskolan?" skapades rubriken *Varför förskollärarna läser för barnen* tillsammans med underrubrikerna *Språkutvecklande*, *Att framkalla uppmärksamhet och intresse för läsning* och *Utveckla samspel och delaktighet*.

Resultatet av "På vilket sätt beskriver förskollärarna högläsningen i praktiken?", som var vår andra frågeställning, skrivs under rubriken *Olika sätt att beskriva genomförandet av högläsning i praktiken* i form av underrubrikerna *Planerad eller spontan högläsning*, *Svårigheter med högläsning*, *Digitala verktyg* och *Att reflektera över egna kunskaper*.

Varför förskollärarna läser för barnen

Språkutvecklande

Samtliga förskollärare anser att högläsning har en stor betydelse för barns språkutveckling. Genom läsningen får barnen ta del av nya ord som i sin tur bidrar till att deras ordförråd ökar. Barnen får höra hur meningar är uppbyggda, det vill säga språkmelodin, och hur grammatiken låter. Förskollärarna anser att böcker är viktiga då det är något som barnen kommer att ha nytta av livet ut. En förskollärare lyfter att högläsning kan göra att barnen utvecklar sin berättandekunskap:

Väldigt mycket för språkutvecklingen så klart, alltså att ge barnen ett större ordförråd, att ge barnen möjlighet att höra grammatiken i det skriva ordet, att ge barnen förståelse för, överhuvudtaget för det skrivna ordet liksom. /.../ När vi arbetar med projekt så är det utifrån boken för att det är så mycket språk i en bok som vi, du får så mycket av grammatik, du får ord som du inte har naturligt på förskolan, du kan prata kring. Lina (4–5 år)

Jag tror ju absolut att dom får ett större ordförråd när man sitter och läser och dom även tar upp boken själva då. Så det tror jag absolut, bara man är som vuxen noga med att förklara vad ordet betyder för att det är ju vissa begrepp eller vissa ord som dom kanske inte förstår innebörden av. Så jag tror att man måste vara med för att det ska ge en gynnsam språkutveckling eller i längden liksom. Annelie (1–2 år)

Citaten ovan kan tolkas som att de flesta förskollärare är överens om att högläsning bidrar till bland annat barns språkutveckling. Det kan dessutom utläsas att högläsning ger barnen möjlighet att träna på att skapa egna historier, där de behöver ha kunskap om språket och hur en berättelse är uppbyggd. Utifrån det sociokulturella perspektivet kan vi tolka det som att barnen approprierar sagans uppbyggnad för att sedan kunna skapa egna historier. Det kan förstås som att betydelsen av högläsningen inte bara är för att utveckla barns språk.

En del förskollärare talade om literacy, där barnen får träna på att tolka bilder och symboler och att koppla detta till böckernas text och innehåll. Några av dem talade om bildernas betydelse för hur barnen ska kunna tolka bokens handling. En förskollärare talade om att hon anser att det är viktigt att barnen omges av böcker inom räckhåll så de själva kan titta i böckerna. En annan förskollärare behandlar fantasi för att barnet ska kunna berätta och återberätta:

Alltså om man tänker barns läs-och skrivlärande också så bara det här med att omge dom kring böcker och litteratur i, alltså tänka på litteraturens placering att det ska vara lättillgängligt för dom att komma åt dom för att dom själva också ska kunna sitta och bläddra, att man kan prata om bilder. Jag är helt övertygad om att det gynnar deras språkutveckling jättemycket. Klara (1–2 år)

Om man pratar om literacy och det där så har det ju att göra med tolkning av böcker, du lär dig jättemycket av att läsa, du får höra språket. /.../ Sen handlar det ju även om att lära sig att tolka bilder och symboler, alltså att kunna titta på bilderna i en bok och förstå vad det handlar om. Och det handlar om alltså att utvidga fantasin, att kunna föreställa sig någonting är ju också språkutvecklande för att kunna berätta och återberätta. Petra (1–5 år)

Ur ovanstående citat kan det tolkas som att högläsning och böcker är viktiga för barns utveckling av språk men även att de ska få djupare förståelse för språket, det vill säga litteracitet. Detta kan förstås som att förskollärarna ser bilder som ett medierande redskap för att förmedla bokens innehåll då de talar om att barnen ska lära sig att tolka bilder och för att förstå vad det handlar om.

Att framkalla uppmärksamhet och intresse för läsning

När det kommer till att högläsa för barn kan det göras på olika sätt. Vi ser ett återkommande mönster av att samtliga talar om att de ändrar sin röst i någon form eller läser med inlevelse vid högläsningen för att fånga barnens intresse. De flesta förskollärare berättar att de ändrar sin röst

både för att de själva tycker att det är roligt och för att anpassa sina känslor och uttryck till boken. En utav förskollärarna beskriver att hon får omedelbar respons på om hon lyckas fånga barnen i berättandet:

Böcker och litteratur är ju något som kommer följa med dem hela livet så att en bekantskap för det redan här är ju superviktigt. /.../ Jag kan ändå säga att jag har ganska mycket inlevelse när jag läser för jag vill att de ska vara med på den här resan. Jag tycker inte att man fångar barnen på samma sätt om man läser med en och samma röst. /.../ Är inte barnet intresserad av det som jag gör, då ser inte jag någon vits med att hålla kvar det barnet. /.../ För då tappar jag resten som faktiskt är intresserade. De kan få komma och gå lite under tiden och det stör liksom inte mig för att de som sitter är ju intresserade. Annelie (1–2 år)

Jag tror att jag läser ganska dynamiskt, försöker förstå röster ganska mycket för när man jobbar med de yngsta barnen så får man ju en ganska omedelbar respons om man lyckas fånga dom eller inte. /.../ Jag upplever att, förställning av röster, att variera mellan starkt och svagt, när någon viskar, när det står att någon viskar i boken så läser jag det väldigt lågt och sen om det är något starkt att man tar i lite och att, så att det sker en variation. Klara (1–2 år)

Ovanstående citat kommer båda från förskollärare som arbetar med de yngre barnen. Det kan tolkas att de väljer att leva sig in i boken för att hålla kvar barnens intresse. Sättet att läsa blir medierande då förskolläraren förmedlar bokens känsla och innehåll genom att förstå rösten. Ändå är det en förskollärare som berättar att barnen får komma och gå som de vill om de inte är intresserade av sagan. Det kan tolkas som att hon vill vara intressant men att hon heller inte vill styra barnen att sitta still och lyssna då hon arbetar med de yngsta barnen. Även de förskollärare som arbetar med de äldre barnen berättar att de har inlevelse när de läser högt för barngruppen:

Jag försöker läsa med inlevelse. Försöker förstärka, för alltså bara läsa med monoton röst blir ju skittråkigt då blir det ju en vila bok som man somnar till och då kan man ju lika gärna lyssna på musik. Då ger inte boken någonting. Så att man har inlevelse och tycker att det är roligt, så får man ju med barnen också. Men då är det ju också viktigt att man kan boken, att man vet vad som händer och man vet var man ska förstärka. Annika (3–5 år)

Detta citat kan tolkas som att det underlättar för förskolläraren att ha läst boken innan för att veta hur de ska förhålla sig till handlingen när det kommer till inlevelse och för att veta vilken känsla de ska förmedla till barnen. Förskollärarna använder sig av inlevelse för att göra barnen uppmärksamma på innehållet.

Utveckla samspel och delaktighet

Majoriteten av de intervjuade förskollärarna strävar efter att ha dialoger med barnen under tiden som de läser böcker. De vill gärna att barnen ska vara delaktiga för att komma igång med sitt berättande. Några förskollärare talar om att de gärna vill att barnen ställer frågor under

högläsningen men att frågorna i så fall bör bara relevanta till boken eftersom det annars kan bidra till att de andra barnen tappar intresset:

Det där är en ganska svår balans. Man vill ju ha dialogen, vi jobbar väldigt mycket med att barnen ska använda sitt språk verbalt och att komma i gång med berättande och ställa frågor och allt vad det kan vara. Så vi vill gärna uppmuntra det men samtidigt så är det väldigt lätt att vi tappar fokus hos andra barn för det är svårt att fånga alla i det när det blir för mycket prat. Lina (4–5 år)

Vi jobbar mycket med det att ha en dialog med barnen om boken. Både kanske före men oftast efter då vi ställer öppna frågor. Till exempel vad dom tyckte om boken eller om något speciellt som hände i boken. /.../ Även under tiden när man läser så om dom har frågor eller så. Kajsa (3–6 år)

Utifrån dessa citat kan det tolkas som att förskollärarna gärna ser att barnen är delaktiga i högläsningssituationerna för att få med dem i det sociala samspelet. Det kan kopplas till det sociokulturella perspektivet där lärande och utveckling sker i sociala sammanhang. Det kan ses som att förskollärarna strävar efter detta i ovanstående citat.

En aspekt som behandlats flera gånger var den gemenskap som upplevs i relation till högläsningen. Att få dela gemensamma upplevelser och få dela med sig av erfarenheter var något som flera förskollärare beskrev. Detsamma gäller turtagning (att vänta på sin tur), där barnen tränar på att lyssna på varandra utan att avbryta. Barnen kan relatera till vardagliga händelser genom det som händer i böckerna och därmed känna igen sig i karaktärernas känslor och upplevelser:

Kunna dela på varandras erfarenheter, barnen får syn på olika sätt att, handlar det om en bok där man kanske är ute på stan till exempel /.../ Hos tandläkaren, att man kan bearbeta det där också. Få varandras erfarenheter och så. Emma (1–5 år)

Ja det är att man sitter tillsammans och har en gemensam upplevelse som kan leda till något annat. Till exempel lekar eller andra fantasier, andra berättelser. /.../ De kan träna sig socialt, för att sitter man och pratar och har en dialog så behöver man lära sig att lyssna på varandra och vänta på sin tur. Det är jättesvårt för barn men det är en väldigt bra träning när man sitter och läser. Kajsa (3–6 år)

Det framkommer av citaten ovan att högläsning inte enbart bidrar till barnens språkutveckling utan det framkommer även andra aspekter. Det kan tolkas ur det sociokulturella perspektivet som att barnen bland annat tränar på att föra sig i ett socialt sammanhang där lärandet sker enligt perspektivet. Exempelvis genom att lyssna på andra och vänta på sin tur. En förskollärare beskriver att den gemensamma högläsningen kan leda till att barnen leker bokens handling. Det kan tolkas som att barnen har approprierat bokens innehåll.

Olika sätt att beskriva genomförandet av högläsning i praktiken

Planerad eller spontan högläsning

När förskollärarna fick berätta hur deras högläsning gick till var det tydligt att det skilde sig mellan den spontana och den planerade högläsningen. Den spontana skedde lite när som helst då barnen ville höra en saga och den planerade skedde oftast efter lunch som läsvila. Det som tydligt framgår är att den spontana sker med ett färre antal barn på barnens initiativ där de har valt boken och den planerade för desto fler barn, där förskolläraren väljer bok. Några använder även högläsningen som en mysig stund. En utav förskollärarna nedan menar att högläsningen ibland nedvärderas:

Alltså just det här när man sitter med en bok, så är ju det oftast i en spontan situation. Så där beror ju lite på vilket barn man har med sig, och vilken bok det är och vilket sammanhang det är men, så att ibland kan det ju vara att vi bara läser boken. /.../ Ofta tror jag att vi på förskolan nedvärderar den betydelsen. Vi förstår inte riktigt vikten av det. Vilket gör att läsningen kommer lite i skymundan ibland. Efter maten och lite så där, man talar om läsvila. Lina (4–5 år)

Ibland väljer barnen bok, ibland väljer jag bok. Vi sitter alltid runt, på våran matta. /.../ Det kan vara att det är någon som är ledsen och saknar mamma och vill krypa upp i knät en stund och då väljer man en bok där inte boken spelar så stor roll egentligen utan det är mera mysstunden och att man hör en lugn röst bara så där är ju, där är ju liksom myset och närheten det viktigaste. Annika (3–5 år)

Det som kan tolkas av resultatet är att den spontana högläsningen kan ske av olika anledningar. En förskollärare talade om att högläsningen ibland kom i skymundan och användes som läsvila vilket kan tolkas att hon inte tyckte tidpunkten för läsningen var bra. Förskollärare på avdelningarna med yngre barn beskrev den planerade högläsningen som läsvila för de äldre barnen som inte sover efter lunch. En förskollärare talade om att det var viktigt att ge barnen möjlighet till högläsning då alla kanske inte blir lästa för hemma:

Ja vi arbetar ju på lite olika sätt eftersom vi, vi läser när de yngre barnen sover. Och då har vi dom barnen som är vakna oftast i helgrupp, vi använder oss mycket av Polyglutt som är vårt digitala verktyg, och ibland väljer vi böcker som barnen är intresserade av. /.../ Sen läser vi ju under dagen, vi har alltid det som en aktivitet att dom får välja att kunna få sätta sig att läsa bok. Sen använder vi en hel del högläsning i våra projekt att vi läser som det som en utgångspunkt i vårt arbete. Emma (1–5 år)

Det finns ju olika situationer, antingen har du den spontana läsningen, den man hamnar i soffan med kanske ett eller två barn /.../ Sen har du ju den planerade efter lunch till exempel, att man har tänkt ut att, jag vill läsa den här boken för att jag vill ge barnen någonting. /.../ Eller att bara för att den är roligt att läsa och att barnen verkligen tycker om den. /.../ Sen har jag ju liksom en tanke med den boken också. Att dom ska vara med och gestalta eller att det går på rim. Petra (1–5 år)

Utifrån det som beskrivs i citaten kan det tolkas som att de yngre barnen som sover, under den planerade högläsningen, går miste om att bli lästa för. En skillnad som har kunnat urskiljas är att en förskollärare har uttryckt sig om att högläsning som läsvila är en bra aktivitet jämfört med en annan förskollärare som inte förespråkar högläsningen efter lunch. En del förskollärare talar om att de använder böcker som en utgångspunkt när de arbetar med projekt. Utifrån det sociokulturella perspektivet kan det tolkas som att förskollärarna tycker att böcker är ett bra kulturellt redskap som medierar kunskap.

Svårigheter med högläsning

Även om förskollärarna tycker att högläsningen är en viktig del i förskolan finns det en del hinder och utmaningar med högläsning. Några beskriver svårigheter med att fånga en större barngrupp då barnen är på olika nivåer i sin språkförståelse, intressen och ålder, samtidigt som det inte får bli för lätt eller för svårt för då kan barnen tappa intresset. En förskollärare beskriver att barnen tar olika mycket plats i boksamtal men ser det som en tillgång i samspelet. Tiden ses även som ett hinder då några förskollärare inte anser att de har tid för högläsning på grund av att personal ska ha rast. En förskollärare påpekar att de barn som sover inte får ta del av högläsningen som oftast sker efter lunch som läsvila för de äldre barnen:

Ja dom barnen som kanske inte intresserar sig. Hur man liksom ska fånga upp dem i högläsning och intresse av böcker och att man måste liksom luska sig fram att, ah men vilken bok intresserar det här barnet sig för och hur ska jag fånga upp det här specifika barnet? Annelie (1–2 år)

Jag tänker kanske framför allt det här med man läser för olika åldrar, att det kan vara en utmaning för mig att välja en bok med ett innehåll som passar alla, och att då också fånga en ettåring och också utmana en snart treåring. /.../ De är på olika stadier läsmässigt så att det är en utmaning, och sen också det här med att, om man har ett boksamtal, det finns ju dom barnen som kanske inte ger några svar, som är lite blyga liksom, introverta, och dom kan vara svåra att nå samtidigt som det kan vara en utmaning att, alltså dom här barnen som pratar väldigt mycket, det är en väldigt stor balansgång där emellan hur man ska bemöta alla. /.../ Det här barnet som är väldigt framåt, den vill ju också blir hör på och lyssnad på. Och kan vara en källa till att de andra våga till slut. Klara (1–2 år)

De förskollärare som har yngre barn i barngruppen talar om utmaningen att fånga barnens intresse när de tycker om olika böcker och få varje specifikt barn intresserad. Detta kan tolkas som att det både är barnets ålder och intresse som spelar roll för hur engagerade i läsningen de blir. Samtidigt som en talar om det svåra med boksamtal där en del barn tar mer plats än andra och hur förskolläraren ska förhålla sig till det. Det kan tolkas som att förskolläraren både vill att de blyga barnen ska få chans att ta plats samtidigt som hon ser de som gärna talar som en tillgång:

Gruppsammansättning. Dom tycker om olika typer av böcker och dom har olika språklig förståelse. /.../ Eller dom som inte förstår och kanske bara behöver ha en pekbok "vad är det här" och så benämna, det tappar man ju en femåring på som är född i Sverige och som har sjukt mycket större ordförråd. Det är ju ingen av dom som vill lyssna på det. Så det är ett stort hinder. Annika (3–5 år)

Men det kan ju vara att tiden inte räcker till. Man hinner inte, man har inte personal så att man kan sätta sig. /.../ Det kanske inte är så att alla blir lästa för varje dag men säg att det är ju dom små som oftast sover när vi läser, så vill man få tid så kanske man får sätta undan en läsgrupp åt dom någon dag i veckan. Oftast så sitter man ju och läser för dom när dom har vaknat precis. Petra (1–5 år)

De ovanstående citaten kan tolkas som att det kan vara svårt att vara alla till lags då barnen är på olika språkmässiga nivåer. Utifrån ett sociokulturellt perspektiv kan detta ses som en fördel då lärandet sker i socialt samspel och att barnen lär sig av varandra. En förskollärare behandlar tiden som ett hinder för högläsningen. Det kan tolkas som att högläsningen inte kan ske varje dag, speciellt inte för de yngre som sover under den tid som de vanligtvis brukar läsa. Hon föreslår att de kan sätta undan en läsgrupp för de yngsta, men det behöver inte betyda att det sker i praktiken.

Digitala verktyg

Det framkom av analysen att samtliga förskollärare använder sig av digitala verktyg i någon form av Polyglutt eller Ugglo. Anledningen till att några av förskollärarna använde sig av verktygen var för att de har ett stort utbud av böcker och de finns inlästa på olika språk. De ansåg även att verktygen var bra om barngruppen var stor eftersom alla kunde se på en större skärm samtidigt. Förskollärarna tycker om de olika funktionerna som Polyglutt och Ugglo har, såsom att böckerna finns inlästa på flera olika språk, zooma in på bilder och att de kan välja om en inspelad röst ska läsa upp sagan eller om de vill läsa den själva. Däremot ansåg en del förskollärare att den inspelade rösten inte hade någon inlevelseförmåga. De digitala verktygen används även av barnen själva, exempelvis när de är få i personalen och förskolläraren behöver göra annat:

Jag tycker man ska tänka på varför man gör det. I så fall, vi ska inte ta bort de fysiska böckerna men om man står i det här med att vi behöver göra barnen intresserade av, och att de ska förstå det fina i att läsa en bok. Plus att vi står i att utveckla deras svenska språk så mycket som möjligt. /.../ Sen finns det ju fördelar som i digitalt verktyg som Polyglutt som det finns böcker på många olika språk. Lina (4–5 år)

Ja, anledning är ju oftast att man inte kan läsa för alla barn samtidigt, om man har 20 barn. Det är helt omöjligt. Men då, kan man ju göra så här att man använder sig av en projektor och tex sätter på Polyglutt. Det blir ju inte riktigt samma som att läsa högt för att dom som

läser där på Polyglutt har ingen inlevelseförmåga oftast tycker inte jag i alla fall. Kajsa (3–6 år)

Citaten ovan kan tolkas som att de digitala verktygen är till fördel då alla barn kan se samtidigt och att sagorna finns inlästa på flera olika språk. Dock ska det inte ersätta boken som artefakt utan finnas som ett medierande redskap för att få barnen intresserade av sagor och berättelser. Det kan förstås som att några förskollärare använder digitala tjänster för att få tillgång till fler böcker. Fördelen med digitala verktyg är att alla barnen kan se bilderna samtidigt. Det kan förstås som att förskolläraren tycker att det är svårt att läsa för en grupp där barnen trängs och påpekar att de inte ser bilderna i boken. Eftersom lärande och utveckling sker i sociala sammanhang enligt det sociokulturella perspektivet tolkar vi det som att digitala verktyg på större skärm tillför en annan aspekt på socialt samspel jämfört med högläsning av den fysiska boken. Förskollärarna använder även digitala verktyg för att samla ihop barnen så att personal kan göra annat. Det kan tolkas som att de digitala verktygen används för att underhålla barnen för att kunna utföra andra arbetsuppgifter.

Att reflektera över egna kunskaper

De flesta förskollärare anser att de har en viktig pedagogisk roll för barnen i förskolan. Flertalet beskriver att det är viktigt att försöka skapa ett intresse för böcker. Stödet från en förskollärare har en stor betydelse enligt vissa förskollärare då de är en mer kunnig person och kan hjälpa barnet att utvecklas. En utav förskollärarna tycker inte att befattningen spelar någon roll i högläsningssituationerna, utan att det gynnar barnen lika mycket oavsett om man är en utbildad förskollärare eller barnskötare. Däremot talar en annan om att hon som förskollärare har den absolut viktigaste rollen i högläsningen då barnen är beroende av hennes kompetens för att utveckla språket:

Jag tror inte att det handlar om att jag är förskollärare eller om någon är barnskötare eller vårdnadshavare utan jag tror att bara man är vuxen och medveten om vad man gör så spelar det ingen roll. /.../ Sen så är det ju klart att man kanske har lite mer i ryggsäcken kring högläsning och språkutveckling och hela den där biten för att man har studerat kring det. Men jag känner att jag gör ingen skillnad på om jag läser en bok eller om min kollega som är barnskötare läser en bok. /.../ Det gynnar barnen exakt lika mycket för att hon har också en tanke med det. Annelie (1–2 år)

Jag tänker ju att jag kanske har den viktigaste rollen i det. För att barn är någonstans beroende av min kompetens för att utvecklas språkligt i boksammanhang. Alltså det är klart att jag kan sätta dom och dom får sitta och bläddra i bilder, kanske inte är så språkutvecklande utan att jag är närvarande, att jag sitter med, att jag läser, att jag vet boksamtalets betydelse för deras språkutveckling, det är ju det som gynnar dom. Hur jag gör så att dom blir delaktiga och får inflytande i högläsningen. Så att det är en jätte viktig aspekt, pedagogens roll. Klara (1–2 år)

Ovanstående citat är på ett sätt varandras motsatser där den första förskolläraren inte tycker det spelar någon roll vem som utför högläsningen så länge det är en medveten vuxen så gynnas barnet av högläsningen oavsett. Den andra anser däremot att förskollärarens roll är den viktigaste eftersom barnen är i behov av en mer kompetent person för att kunna utvecklas språkligt. Förskolläraren agerar som stöd till barnet då de har utbildning i hur de utvecklar språket. Detta kan liknas med det sociokulturella begreppet scaffolding:

Att skapa en glädje för, ett intresse för böcker. /.../ För mig är det inte viktigt med vad för typ av bok det är. Är det någon som hellre läser en faktabok om fladdermöss så "ah men gör det" vi uppmuntrar det. /.../ Vårt jobb är ju att, göra dom intresserade, vilja läsa. För vill man inte det nu kommer det bli väldigt tråkigt i skolan, väldigt jobbigt. För där måste man läsa. Och då kanske det inte är det som man har valt själv alltid. Annika (3–5 år)

Jag tänker att från väljandet av när, var, hur, vem, vilken bok ska jag läsa. Jag menar där har jag ju redan satt tonen för högläsningen. Och sen är det ju jag som läser boken som är verktyget för att boken ska kunna komma fram. /.../ Så man blir ju bryggan mellan boken och barnen. Petra (1–5 år)

Ovanstående citat kan tolkas som att förskolläraren har en viktig roll för att barnen ska finna ett intresse för böcker, speciellt för de barn som inte blir lästa för i hemmet. Oavsett om det gäller skönlitteratur eller faktaböcker kan det förstås som att förskolläraren medierar bokens innehåll till barnen. Några förskollärare var eniga om att förskollärarens roll innebär att försöka göra barnen medvetna om att böcker är viktigt i och med att de har en stor del i framtida skolgång. Det kan tolkas som att förskollärarna förstår betydelsen av att barnen är intresserade av böcker.

Sammanfattning

Högläsning i denna studie ses som en strategi för att stötta barnen i deras språkliga utveckling men den används även för att barnen ska få en lugn stund. Förskollärarna beskriver att de förstår rösten och läser med inlevelse för att få barnen intresserade av sagan. Något som barnen får träna på under högläsningen är att sitta still och lyssna, turtagning och samspel med andra. De kan även utveckla sin föreställningsförmåga, fantasi och sin literacy, att koppla text till bild.

Förskollärarna i denna studie beskriver skillnaden mellan den planerade och spontana högläsningen. Den planerade högläsningen sker oftast efter lunch medan den spontana kan ske när som helst under dagen med ett färre antal barn. Förskollärarna uppmuntrar till samtal och diskussion under högläsningens gång men de upplever samtidigt svårigheter när det kommer

till högläsning. Några svårigheter som beskrivs är att barnen i gruppen har olika språkförståelse, ålder och intressen. Något som visat sig vara svårt är att läsa högt för en stor barngrupp men detta löser förskollärarna genom att använda sig av digitala verktyg. Sagan projiceras på en större skärm och då kan alla barnen se. Sagorna finns inlästa både på svenska och andra språk så de barn som inte kan det svenska språket kan få höra sagan på sitt förstaspråk. Det visar sig att flera förskollärare anser att de har den viktigaste rollen i högläsningssituationerna då de har utbildning och därmed kunskap om högläsningen som en språkutvecklande aktivitet.

Diskussion

I detta avsnitt kommer resultatet diskuteras i relation till vår studies syfte och frågeställningar. Vi kommer även att belysa och diskutera högläsningens betydelse för barns språkliga och sociala utveckling. Syftet med studien är att undersöka förskollärares erfarenheter av högläsning och deras pedagogiska strategier kring högläsningen. De frågeställningar som vi har utgått ifrån är:

- I vilket syfte används högläsning i förskolan?
- På vilket sätt beskriver förskollärarna högläsningen i praktiken?

I avsnittet kommer även forskning som tidigare presenterats att diskuteras med studiens resultat samt det sociokulturella perspektivet med tillhörande begrepp. Språket är ett viktigt verktyg för att kunna förstå andra och göra sig själv förstådd. I vår förskollärarytbildning har vi fått till oss att högläsning är ett bra verktyg för att främja barns språkutveckling. I resultatet har de framgått att förskollärarna är medvetna om högläsningens betydelse i förskolan men utifrån deras beskrivningar tolkar vi det som att det används på ett annat sätt. Resultatet kommer diskuteras under följande rubriker: *Att lägga grunden för språkliga förmågor och färdigheter* med underrubriken *Ett reflekterande förhållningssätt* och *Högläsningens dilemman i praktiken* med underrubriken *En motsättning mellan teori och praktik*.

Att lägga grunden för språkliga förmågor och färdigheter

I förskolans läroplan står det att "Utbildningen i förskolan ska lägga grunden för ett livslångt lärande." (Lpfö18, 2018, s. 7). Det kan jämföras med det sociokulturella begreppet scaffolding genom att förskollärarna ska bygga stödet runt barnen för att de ska kunna utvecklas. Förskollärarna i studien beskriver själva att de ser sig ha en betydande roll i högläsningssituationerna då de har kunskapen om hur högläsningen kan bli en språkutvecklande aktivitet. I Skolverket (2017) rapport om PIRLS-undersökningen framgår det att förskolan har en viktig roll för tidiga läsaktiviteter. Det kan förstås som att förskollärarna ska stödja och förbereda barnen för deras framtida skolgång genom att göra dem intresserade av böcker. Utifrån PIRLS-undersökningen kan vi utläsa att intresset för böcker minskat med åren både hos barn och vuxna. Därför behöver förskollärare läsa dagligen för barnen på förskolan då alla barn inte får den chansen i hemmet.

En förskollärare beskrev sig själv som mer kompetent i förskolans kontext än en utbildad personal då hon både har utbildning och kunskap för hur högläsning ska användas för att ge

barnen bästa möjlighet för att utvecklas språkligt och socialt. Sapanen (2019) visar i sin studie att förskollärare vet hur de stödjer barns språkutveckling genom att själv vara språkmedveten. Det kan jämföras med scaffolding där förskolläraren är en mer kompetent vuxen som ger barnen stödet för att ta sig vidare i sin utveckling. En annan förskollärare talade om att hon inte ansåg att befattningen spelade någon roll. Hon menade att så länge det fanns ett syfte med högläsningen gynnades barnen språkmässigt. Tidigare forskning visar att personal som inte har någon utbildning använde sig omedvetet av högläsningstrategier (Kindle, 2010). Vi hävdar då att även om personalen använder sig omedvetet av strategier vid högläsningen så betyder inte det att barnen gynnas språkmässigt i och med att personalen inte har kunskapen om strategierna.

Ett reflekterande förhållningssätt

Förskollärarna i studien har ett reflekterande förhållningssätt när det kommer till deras undervisning med högläsning. De talar om högläsning som bland annat en språkutvecklande aktivitet vilket även syns i tidigare forskning (Alatalo & Westlund, 2021; Chlapana & Tafa 2014; Fredriksson & Lindgren Eneflo, 2019; Isbell m.fl, 2004; Norling, 2019; Simonsson, 2004; Simsek & Isikoglu Erdogan 2021). Förskollärarna är även medvetna om att högläsning bidrar till samspelsträning där barnen exempelvis får lyssna på varandra och vänta på sin tur. Vi kopplar detta förhållningssätt till det sociokulturella perspektivet där lärande sker i sociala sammanhang. Det blir en gemensam upplevelse där förskollärarna beskriver att de gör barnen delaktiga genom att bland annat ha boksamtal. Det kan kopplas till tidigare forskares resultat där de har presenterat att boksamtal är viktigt för att utveckla språket (Chambers 2011; Gosen, 2015; Pentimonti & Justice 2010). Vi konstaterar att det som gör att barnen kan utmanas mer är att förskollärarna ställer rätt typ av frågor. Deshmunkh m.fl. (2019) har undersökt vilka frågor som är mest lämpliga att ställa och kommit fram till att öppna frågor, så som varför och hur, är bättre än stängda frågor där barnen inte utmanas. I ett boksamtal kan förskollärarna ge barnen stöttning och tala om böckernas bilder och deras betydelse. Böckerna kan då ses som ett kulturellt redskap vars innehåll medieras av bilderna. Det kan jämföras med tidigare forskning där en förskollärare visade variationer av bokstäver i samband med högläsning och samtal om boken (Björk-Willén m.fl. 2019). Genom högläsning av böcker utvecklar barnen inte bara språkliga kunskaper utan också sin egen berättarkunskap genom att appropriera kunskaper som de inte hade från början. Detta kan kopplas till Björklund m.fl (2016) där forskarna kom fram till att högläsning har en betydelsefull roll där barn får höra berättarstruktur och då ta till sig den kunskapen för att kunna skapa en egen berättelse. Det framkom i vår studie att

förskollärarna ansåg att barnen kunde utveckla sin fantasi och föreställningsförmåga genom att lyssna till högläsning. Ju mer erfarenheter barnen approprierar av högläsning desto mer egna berättelser kan de skapa utifrån deras fantasi. Förskollärarna i vår undersökning talade om högläsning som en aktivitet där barnen kan utvecklas språkligt som även visas i tidigare forskning. Vi hävdar då att förskollärarna är medvetna om högläsningens betydelse och dess potential.

Högläsningens dilemman i praktiken

Förskollärarna ser högläsning som en viktig aktivitet för att barnen ska utvecklas på flera olika sätt. Det framkommer av förskollärarna att det finns svårigheter och utmaningar med att utföra en högläsning. Gruppkonstellationen framkommer som den mest utmanande då barnen kan tala olika språk och är i olika åldrar. Fredriksson och Lindgren Eneflo (2019) forskning visar att flera olika språk i barngruppen kan göra det svårt då det framkommer i Lpfö18 (2018, s. 9) att varje barns modersmål ska stimuleras. Det svåra i detta är att stimulera ett språk som ingen talar på förskolan. I det sociokulturella perspektivet ses språket som ett viktigt redskap för att människan ska kunna göra sig förstådd. På vissa förskolor använder de sig då av digitala verktyg där sagor finns inlästa på olika språk. Detta gör att barn då går miste om det interaktiva samspelet mellan dem och en förskollärare. Det kan kopplas till tidigare studier där flera forskare lyfter fram att de barn som får den interaktiva dialogiska läsningen utvecklar språket mer än de som inte får det (Chlapana & Tafa, 2014; Kocaman-Karoglu, 2015; Kucirkova, 2021; Salmon, 2014; Simsek & Isikoglu Erdogan, 2021). Interaktiv dialogisk högläsning kan ses som ett socialt samspel mellan barn och vuxen, och det är där som utveckling och lärande sker enligt det sociokulturella perspektivet. Därför går de barn som missar den interaktiva högläsningen miste om utvecklingen som möjligtvis kan ske i det sociala samspelet. En förskollärare som arbetar på en 1–2 års avdelning menar att det kan vara en utmaning med högläsningen när det kommer till barnens olika åldrar. Det handlar om att utmana en snart treåring och samtidigt försöka behålla en ettårings intresse för samma bok. Förskolor som har barn i åldrarna 1–5 år talar inte om den utmaningen. Det kan tolkas som att det inte blir lika framträdande för dem då de väljer att ha den planerade högläsningen under tiden då de yngre barnen sover. De barn som sover under läsvidan går miste om den planerade högläsningen och för att dessa barn ska få ta del av läsningen sker det endast i den spontana högläsningen. För att det spontana ska ske behöver barnen ha viljan och intresset att bli läst för genom att själv ta initiativet till detta. Vad händer då med de barn som inte visar något intresse för böcker, när får de till sig av den

interaktiva högläsningen? Den spontana högläsningen har ibland framkommit som bortprioriterad då de antingen är för få personal eller har andra arbetsuppgifter som behöver göras. Detta kan kopplas till Damber (2015) forskning då barnen tog initiativ till spontan läsning dock hade personalen sällan tid för det.

En motsättning mellan teori och praktik.

I resultatet har det framkommit att förskollärarna förespråkar högläsning som en språkutvecklande aktivitet eftersom de är medvetna om dess potential. Däremot framkommer det av förskollärarnas svar att högläsning oftast sker som läsvila efter lunch då barnen kan vara trötta. Detta var något som även visade sig i Damber (2015) och Simonsson (2004) forskning. Vi hävdar att kombinationen av trötta barn och högläsning inte är det mest optimala för språkutvecklingen. Detta på grund av att tidigare forskning har visat att de barn som deltar interaktivt under högläsningen har större möjlighet att utveckla och appropriera språket. Barnen är troligtvis inte aktiva vid ett boksamtal under en läsvila som sker efter lunch när barnen är tröttast. Det har även framkommit att högläsning ibland sker för att frigöra personal. Detta är något som kan styrkas i Alatalo och Westlund (2021) och Damber (2015) studier. Det kan förstås som att förskollärarna inte alltid använder högläsning som en språkutvecklande aktivitet även om de vet om högläsningens potential. Det framkommer även att förskollärarna i studien läser böcker med inlevelse för att fånga barnens intresse samtidigt som de berättar att det är en svårighet att läsa för en större barngrupp och väljer då att använda sig av digitala verktyg i stället. Eftersom det har framgått av förskollärarnas svar att berättarrösten på Polyglutt och Ugglo inte har någon inlevelse när den läser undrar vi om detta betyder att den digitala skärmen övervinner förskollärarens inlevelse i boken? Det kan tolkas som att de digitala verktygen medierar en annan känsla än förskollärarens inlevelse. Dagens samhälle blir mer och mer digitaliserat som även kan ses i Lpfö18 (Lpfö18, 2018, s. 9) och ingår i barnens vardag. Vi tror att detta skulle kunna vara orsaken till barnens intresse till de digitala verktygen.

Slutsatser

Slutsatser som kan dras av det insamlade materialet är att förskollärarna är medvetna om högläsningens potential till barns språkliga och sociala utveckling. De talade om att barnen får höra det skrivna ordets grammatik, nya ord som vanligtvis inte förekommer i förskolan och att barnen tränar på turtagning och att lyssna på andra. Utifrån vår studie tolkar vi det som att förskolläraren har en betydelsefull roll som tar hjälp av medierande redskap i form av böcker genom att hjälpa och stötta barnen att appropriera dess innehåll. Däremot används även

högläsningen utan pedagogiskt syfte till bland annat läsvila. Det kan i sin tur bidra till att barnen ser högläsning som en lugn stund och att det på så vis får en lägre status i stället för en språklig aktivitet. En annan slutsats som kan dras är att förskollärarna läser böcker med inlevelse men anser att det är svårt att läsa för en större barngrupp. De väljer då att använda sig av digitala verktyg för att alla barn ska kunna se bilderna samtidigt som sagan läses. Förskollärarna beskriver att högläsningen sker i både digital och fysisk form. Vi ser ingen skillnad i hur förskollärarna arbetar när det kommer till deras yrkeslivserfarenhet eller om barngruppen är flerspråkig eller svensktalande. Däremot ser vi skillnad i hur de arbetar beroende på barnens åldrar i barngruppen där 1-5års gruppen har högläsning efter lunch när de yngre barnen sover. Det är inget som framgår av de förskollärare som arbetar i yngre barngrupper där de väljer att ha högläsningen när barnen har vaknat efter vilan.

Didaktisk tillämpning och förslag till vidare forskning

Studien är relevant för de som arbetar i förskolans verksamhet då den riktar in sig på förskollärarnas erfarenheter av högläsning. Det är på grund av att resultatet bidrar till kunskaper om hur förskollärare ser på högläsning och hur den beskrivs användas ute i praktiken. Studien bidrar även med kunskaper om hur de digitala verktygen används som högläsning i stället för högläsning ur den fysiska boken. Detta är en kvalitativ studie och är inte representativ för alla förskollärare i Sverige då de medverkande i vår studie har varit sju förskollärare inom en kommun.

Förslag på vidare forskning är jämföra den digitala högläsningen med förskollärarens högläsning av böcker. Vad är det som gör att en större barngrupp sitter still och lyssnar till den digitala högläsningen men inte när förskolläraren läser för en större grupp? Ett annat förslag är att undersöka vad som utvecklas hos barnet ur sociala aspekter vid högläsning.

Referenslista

- Abrahamsson, N. (2009). *Andraspråksinläring*. Studentlitteratur.
- Alatalo, T. (2021). *Högläsning - didaktik för språk-, läs- och skrivutveckling*. Studentlitteratur.
- Alatalo, T., & Westlund, B. (2021). Preschool Teacher's Perceptions about Read- Alouds as a Means to Support Children's early Literacy and Language Development. *Journal of Early Childhood Literacy*, 21(3), 413 - 435.
<http://dx.doi.org.ezproxy.server.hv.se/10.1177/1468798419852136>
- Arnvist, A. (2021). Kvantitativa data – exemplet barns lärande. I Löfdahl Hultman, A., & Ribaeus, K. (Red.), *Förskollärarens metod och vetenskapsteori* (s. 151). Liber.
- Björklund, C., Nilsen, M., & Pramling Samuelsson, I. (2016). Berättelser som redskap för att föra och följa ett resonemang. *Nordisk Barnehagsforskning*, 12(5), 1 - 18.
<https://doi-org.ezproxy.server.hv.se/10.7577/nbf.1550>
- Björk-Willén, P, Simonsson, M, & Pramling, N. (2019). Språkundervisning i förskolan: Teoretiska principer och empiriska exempel. *Barn*, 36(3-4). 39 - 57.
<https://doi-org.ezproxy.server.hv.se/10.5324/barn.v36i3-4.2896>
- Bråten, I. (1998). *Vygotskij och pedagogiken*. Studentlitteratur.
- Chambers, A. (2011). *Böcker inom och omkring oss*. X Publishing AB.
- Chlapana, E., & Tafa, E. (2014). Effective Practices to Enhance Immigrant Kindergarteners' Second Language Vocabulary Learning through Storybook Reading. *Reading and Writing: An Interdisciplinary Journal*, 27(9), 1619 - 1640.
<https://doi-org.ezproxy.server.hv.se/10.1007/s11145-014-9510-7>
- Damber, U. (2015). Read-Alouds in Preschool - A Matter of Discipline? *Journal of Early Childhood Literacy*, 15(2), 256 - 280.
<https://journals-sagepub-com.ezproxy.server.hv.se/doi/10.1177/1468798414522823>
- Deshmukh, R. S., Zucker, T. A., Tambyraja, S. R., Pentimonti, J. M., Bowles, R. P., & Justice, L. M. (2019). Teachers' Use of Questions during Shared Book Reading: Relations to Child Responses. *Grantee Submission*, 49, 59 - 68.
<https://doi-org.ezproxy.server.hv.se/10.1016/j.ecresq.2019.05.006>
- Edwards, A. (2019) *Bilderbokens mångfald och möjligheter*. Natur & Kultur.

- Fredriksson Sjöberg, M., & Lindgren Eneflo, E. (2019). Man blir lite osäker på om man gör rätt – En studie om pedagogers arbete med flerspråkighet i förskolan. *Nordisk Barnehageforskning*, *18*(1), 1 – 15. <https://doi-org.ezproxy.server.hv.se/10.7577/nbf.3080>
- Gjems, L. (2018). *Förskolans arbete med tidig litteracitet: på barns villkor*. Studentlitteratur AB.
- Gosen, M. N., Berenst, J., & de Glopper, K. (2015). Problem-Solving during Shared Reading at Kindergarten. *Classroom Discourse*, *6*(3), 175 – 197. <http://dx.doi.org.ezproxy.server.hv.se/10.1080/19463014.2014.991339>
- Gosen, M. N. (2015). Teachers' Orientation to Kindergartners' Different Interactional Competences: Telling Personal Experiences during Shared Readings of Picture Books. *Novitas-ROYAL (Research on Youth and Language)*, *9*(2), 138 – 156. <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1167226.pdf>
- Grøver, V., Rydland, V., Gustafsson, J-E., & Snow, C.E. (2020). Shared Book Reading in Preschool Supports Bilingual Children's Second-Language Learning: A Cluster-Randomized Trial. *Child Development*, *91*(6), 2192 - 2210. <http://dx.doi.org/10.1111/cdev.13348>
- Isbell, R., Sobol, J., Lindauer, L., & Lowrance, A. (2004). The Effects of Storytelling and Story Reading on the Oral Language Complexity and Story Comprehension of Young Children. *Early Childhood Education Journal*, *32*(3), 157 – 163. <http://dx.doi.org.ezproxy.server.hv.se/10.1023/B:ECEJ.0000048967.94189.a3>
- Kindle, K. J. (2010). Vocabulary Development during Read-Alouds: Examining the Instructional Sequence. *Literacy Teaching and Learning*, *14*(1–2), 65 – 88.
- Kocaman-Karoglu, A. (2015). Telling Stories Digitally: An Experiment with Preschool Children. *Educational Media International*, *52*(4), 340 – 352. <http://dx.doi.org.ezproxy.server.hv.se/10.1080/09523987.2015.1100391>
- Kucirkova, N. (2021). Socio-material directions for developing empirical research on children's e-reading: A systematic review and thematic synthesis of the literature across disciplines. *Journal of Early Childhood Literacy*, *21*(1), 148 – 174. <https://doi.org/10.1177/1468798418824364>

Liberg, C. & Säljö, R. (2017) Grundläggande färdigheter - att bli medborgare. I U. P. Lundgren, R. Säljö & C. Liberg (Red), *Lärande, skola, bildning: grundbok för lärare* (s. 373–394). Natur & Kultur.

Löfdahl Hultman, A. (2021). God forskningssed - regelverk och etiska förhållningssätt. I A. Löfdahl Hultman, & K. Ribaeus (2021). *Förskollärarens metod och vetenskapsteori*. (s. 31–41) Liber.

Läroplan för förskolan: Reviderad 2018. (2018). Skolverket.
<https://www.skolverket.se/download/18.6bfaca41169863e6a65d5aa/1553968116077/pdf4001>.

∅

Nationalencyklopedin. (u.åa). Flerspråkig. I *Nationalencyklopedin*. Hämtad 2022, 9 maj från <https://www.ne.se/s%C3%B6k/?t=uppslagsverk&q=flerspr%C3%A5kig>

Nationalencyklopedin. (u.åb) Tvåspråkig. I *Nationalecyklopedin*. Hämtar 2022. 9 maj från <https://www.ne.se/s%C3%B6k/?t=uppslagsverk&q=tv%C3%A5spr%C3%A5kig>

Mankiw, S., & Strasser, J. (2013). Tender Topics: Exploring sensitive issues with pre-k through first grade children through read-alouds. *YC Young Children*, 68(1), 84 - 89.
<https://www-jstor-org.ezproxy.server.hv.se/stable/42731314>

Norling, M. (2019). En studie om hur förskollärare och lärare resonerar om undervisningens innehåll i relation till barns språk-, läs- och skrivutveckling i förskola och förskoleklass. *Nordisk Barnhageforskning*, 18(1), 1 – 16.
<https://doi-org.ezproxy.server.hv.se/10.7577/nbf.2958>

Ortlieb, E., & Norris, M. (2012). Using the Think-Aloud Strategy to Bolster Reading Comprehension of Science Concepts. *Current Issues in Education*, 15(1), 1-10

Pentimonti, J. M., & Justice, L. M. (2010). Teachers' Use of Scaffolding Strategies during Read Alouds in the Preschool Classroom. *Early Childhood Education Journal*, 37(4), 241 – 248.
<https://doi.org/10.1007/s10643-009-0348-6>

Rennstam, J. & Wästerfors, D. (2015). *Från stoff till studie – om analysarbete i kvalitativ forskning*. (Upplaga 1:4). Studentlitteratur.

Roos, C. (2021) Att berätta om små barn – minietnografi. I A. Löfdahl Hultman, & K. Ribaeus (2021). *Förskollärarens metod och vetenskapsteori*. (s. 110–121) Liber.

- Salmon, L. (2014). Factors that Affect Emergent Literacy Development When Engaging with Electronic Books. *Early Childhood Education Journal*, 42(2), 85 – 92. <https://doi.org/10.1007/s10643-013-0589-2>
- Simonsson, M. (2004). *Bilderboken i förskolan: en utgångspunkt för samspel*. (Linköping Studies in Arts and Sciences, 287) [Doktorsavhandling, Linköpings universitet]. Linköping University Electronic Press. URL
- Simsek, Z. C., & Isikoglu Erdogan, N. (2021). Comparing the Effects of Different Book Reading Techniques on Young Children's Language Development. *Reading and Writing: An Interdisciplinary Journal*, 34(4), 817 – 839. <https://doi.org/10.1007/s11145-020-10091-9>
- Skolverket. (2012). *Förskola, före skola - lärande och bärande*. <https://www.skolinspektionen.se/globalassets/02-beslut-rapporter-stat/granskningsrapporter/tkg/2012/forskolan-2/kvalgr-forskolan2-samf.pdf>
- Skolverket. (2017) *PIRLS 2016* <https://www.skolverket.se/getFile?file=3868>
- Skolverket. (2019). *Kartläggning i förskoleklass*. Hämtad 2022-05-06 från <https://www.skolverket.se/undervisning/forskoleklassen/kartlaggning-i-forskoleklassen>
- Sopanen, P. (2019). Språkmedvetenhet i småbarnspedagogiskt arbete – Finländska daghemspedagogers reflektioner. *Nordisk Barnehageforskning*, 18(1), 1 – 15. <https://doi.org/10.7577/nbf.2868>
- Säljö, R. (2017) Den lärande människan - teoretiska traditioner. I U. P. Lundgren, R. Säljö & C. Liberg (Red), *Lärande, skola, bildning: grundbok för lärande* (s. 203–263). Natur & kultur.
- Trost, J., & Hultåker, O. (2016). *Enkätboken*. (Femte upplagan). Studentlitteratur.
- Vadasy, P. F., & Sanders, E. A. (2014). Incremental Learning of Difficult Words in Story Contexts: The Role of Spelling and Pronouncing New Vocabulary. *Reading and Writing: An Interdisciplinary Journal*, 28(3), 371 – 394. <https://doi.org/10.1007/s11145-014-9529-9>
- Vallberg Roth, A. (2011). *De yngre barnens läroplanshistoria*. (Andra upplagan). Studentlitteratur.
- Vygotskij, L. (2001). *Tänkande och språk*. Diadalos AB.
- Wood, D., Bruner, J.S., & Ross, G. (1976). The Role of Tutoring in Problemsolving. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 17(2), 89 – 100.

<https://acamh-onlinelibrary-wiley-com.ezproxy.server.hv.se/doi/epdf/10.1111/j.1469-7610.1976.tb00381.x>

Trollhättan april 2022
Till berörda förskolechefer
och leg. förskollärare

Missivbrev

Hej!

Vi heter Ida Jonasson och Matilda Freiholtz och vi är förskollärarstudenter på Högskolan Väst i Trollhättan. Vi går nu termin 6 av 7 på förskolläraryrket där vi studenter ska genomföra ett examensarbete. Vi har valt att fokusera på högläsning i förskolan och hur mycket tid som läggs på detta.

Vi skulle bli glada om du som leg. förskollärare kunde tänka dig att ingå i vår undersökning. Studien kommer att byggas på intervjuer med förskollärare som vi har tänkt att genomföra under perioden 1/4 – 14/4. Intervjun beräknas ta 30 – 40 minuter där frågorna kommer att vara kopplade till högläsning. Intervjun kommer att spelas in med hjälp av ljudupptagning, för att vi ska kunna analysera intervjun på bästa sätt.

Den data som framkommer i samband med intervjun kommer enbart användas i vårt examensarbete och allt material kommer att avidentifieras. Inga namn på kommuner, förskolor eller personal kommer att skrivas ut. Deltagandet i studien är frivilligt och du har rätt att när som helst avbryta ditt deltagande utan att uppge någon anledning.

Om intresse finns att hjälpa oss med vår studie ber vi dig att kontakta oss så snart som möjligt men senast onsdagen den 6 april.

Skicka ett mail till någon av oss så bestämmer vi en dag och tid som passar bäst för dig. Har du frågor om studien eller vill ha mer information, går det bra att kontakta oss på:

Ida Jonasson ido0019@student.hv.se

Matilda Freiholtz mafr0087@student.hv.se

Bästa hälsningar, Ida Jonasson och Matilda Freiholtz

Du som förskollärare tillfrågas härmed att delta i en studentstudie som handlar om högläsning utifrån förskollärares perspektiv.

När du skriver under nedan, ger du samtycke till:

- att medverka i studien.
- att vi får spela in intervjun med ljudupptagning.

Du har blivit informerad om att:

- du när som helst kan avbryta deltagandet utan att ge någon anledning.
- all data som samlas in kommer endast att användas i denna studie.

Jag samtycker till att delta i studien. Jag har blivit informerad om att deltagandet är frivilligt och att jag när som helst kan avbryta min medverkan.

(Kryssa i rutan för samtycke)

Underskrift: _____

Ort och datum: _____

Intervjufrågor

Bilaga 3

Informantens namn: _____ Datum: _____

Hur länge har du arbetat som förskollärare? _____

Barnens ålder som du arbetar med? _____

Hur ser fördelningen ut på avdelningen när det kommer till barn med svenska som första- eller andraspråk? _____

Mail för ev. återkoppling: _____

Med högläsning i denna intervju menar vi att sitta och läsa en fysisk bok för ett eller flera barn.

Frågeställning 1: På vilket sätt beskriver förskollärarna högläsningen i verksamheten?

Berätta hur din högläsning går till här rent praktiskt?

(När, vart, grupp eller enskilt, vad för slags böcker, vem väljer bok, läser du boken innan?)

På vilket sätt/hur läser du böckerna?

(Rakt upp och ner, ändrar rösten, olika sätt att utföra en högläsning på?)

Hur förhåller du dig till barnen under läsningen?

(Hur får du barnen intresserade, boksamtal, låter du barnen ställa frågor?)

Frågeställning 2: Hur beskriver förskollärarna att högläsning gynnar barns utveckling?

Vilken betydelse har högläsning för barns språkutveckling anser du?

Vilka andra aspekter tillför högläsning av böcker, förutom språkutvecklingen?

Vilken betydelse har du som förskollärare i högläsningssituationen?

Frågeställning 3: I vilket syfte används högläsning i förskolan?

Varför läser du för barnen?

(Hur använder du dig av högläsning?)

Finns det anledning att använda sig av digitala verktyg i stället för högläsning av böcker?

(Vilka har/använder ni, funkar det bra?)

Kan du ge exempel på hinder eller utmaningar kopplat till högläsning?

(Hur löser ni det?)

Trollhättan april 2022
Till berörda förskolechefer
och leg. förskollärare

Missivbrev

Hej!

Vi heter Ida Jonasson och Matilda Freiholtz och vi är förskollärarstudenter på Högskolan Väst i Trollhättan. Vi går nu termin 6 av 7 på förskolläraryrket där vi studenter ska genomföra ett examensarbete. Vi har valt att fokusera på högläsning i förskolan och hur mycket tid som läggs på detta.

Vi skulle bli glada om du som leg. förskollärare kunde tänka dig att ingå i vår undersökning. Studien kommer att bygga på intervjuer med förskollärare som vi har tänkt att genomföra under perioden 1/4 – 20/4. Intervjun beräknas ta 30 – 40 minuter där frågorna kommer att vara kopplade till högläsning. Intervjun kommer att spelas in med hjälp av ljudupptagning, för att vi ska kunna analysera intervjun på bästa sätt.

Den data som framkommer i samband med intervjun kommer enbart användas i vårt examensarbete och allt material kommer att avidentifieras. Inga namn på kommuner, förskolor eller personal kommer att skrivas ut. Deltagandet i studien är frivilligt och du har rätt att när som helst avbryta ditt deltagande utan att uppge någon anledning.

Om intresse finns att hjälpa oss med vår studie ber vi dig att kontakta oss så snart som möjligt men senast tisdagen den 12 april.

Skicka ett mail till någon av oss så bestämmer vi en dag och tid som passar bäst för dig. Har du frågor om studien eller vill ha mer information, går det bra att kontakta oss på:

Ida Jonasson ido0019@student.hv.se

Matilda Freiholtz mafr0087@student.hv.se

Bästa hälsningar, Ida Jonasson och Matilda Freiholtz

Arbetsfördelning

Arbetet med tidigare forskning delades upp mellan oss där vi sökte artiklar och avhandlingar var för sig och vi skrev en sammanfattning av varje artikel som den andra sedan kunde läsa. Vi valde att dela upp genomförandet av intervjuerna mellan oss för att vara effektiva och spara in tid. Transkriberingen gjorde vi tillsammans då vi även såg detta som det mest effektiva då en kunde skriva och en skötte ljudinspelningen. Resterande av arbetet har vi skrivit gemensamt.

Högskolan Väst
Institutionen för individ och samhälle
461 86 Trollhättan
www.HV.se